

Όσο με θάβουνε, εγώ θα φυτρώνω

Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΜΑΣ

Μηνιαία ηλεκτρονική έκδοση του Πανελληνίου Σωματείου Θεάτρου Σκιών
Περίοδος Γ Τεύχος 78 Μάρτιος 2014

28 Μάρτη

Παγκόσμια Μέρα
Θεάτρου Σκιών

Ο 7ος εορτασμός

28 Μάρτη 2014

της Παγκόσμιας Μέρας Θεάτρου Σκιών

Την μέρα αυτή, όπου παίζεται παράσταση Θεάτρου Σκιών, διαβάζονται, κάθε φορά, μηνύματα, που γράφουν οι ίδιοι οι καραγκιοζοπαίχτες ή εξέχουσες προσωπικότητες. Οργανώνονται ημερίδες και διαλέξεις, ενώ στα μόνιμα θέατρα Θεάτρου Σκιών, η είσοδος είναι ΕΛΕΥΘΕΡΗ.

Το ΕΝΑ (1) και το ΜΗΔΕΝ (0)

Το μήνυμα του Προέδρου
του Πανελληνίου Σωματίου
Θεάτρου Σκιών,
Πάνου Καπετανίδη

Λευκό μου σεντονάκι, λάμπα
μου τρελή, εσύ που φώτισες τα
παιδικά μου όνειρα, εσύ που πήρες τη
σκιά μου και μου έδειξες την ιστορία,
που μου μίλησες για τον Μεγαλέξανδρο,
τον Κατσαντώνη, τον Αθανάσιο Διάκο,
που μου ξανάδωσες το χαμόγελο, στις

δυσκολίες μου, που έβγαλες γλώσσα στους παλιούς και νεότερους κατακτητές της πατρίδας
μου, που με ταξίδεψες σε ζούγκλες, σε απάτητους τόπους. Που με ανέβασες μέχρι τη
σελήνη, μη σβήσεις...

Φως, που άφησες τη δάδα του Ηρακλή και πήγες στο λυχνάρι και άναψες την
ασετιλίνη και μετά, στην ηλεκτρική λάμπα. Ξέρεις να φωτίζεις τους αιώνες! Να μεταφέρεις
τη σκιά στη νέα εποχή!

Να μάθεις, έτσι απλά, και τις νέες γενιές, για όλα τούτα τα μαγικά πράγματα!

Η τεχνολογία σου προσφέρει τα πάντα!

Να ο καραγκιοζοπαίχτης! Ανάβει την λάμπα!

Αυτή η λάμπα που μπορεί να γίνει, τώρα, ψηφίδα, στο μωσαϊκό μιας οθόνης
υπολογιστή, ενός φορητού υπολογιστή, μιας ταμπλέτας...

Φως και σκιά θα υπάρχουν για
πάντα!

Όπως το μηδέν και το ένα.

Το ένα και το μηδέν.

Ας γίνουμε όλοι, μικροί μεγάλοι,
το ΕΝΑ!

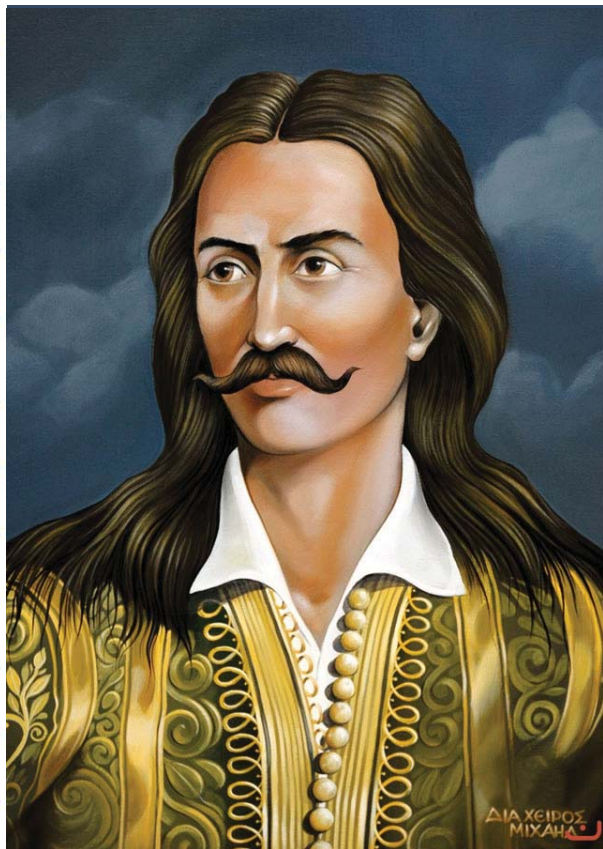
Το φως!

Κι ας ταξιδέψουμε, στο παρελθόν
και το μέλλον!

ΕΚΔΟΤΗΣ: Πάνος Β. Καπετανίδης Τηλέφωνο: 210 46 16 664

Αθανάσιος Διάκος Του Στράτου Πασχαλιδη

Δύο τοποθεσίες διεκδικούν τον τιμητικό τίτλο της γενέτειρας του Αθ. Διακού. Η Αρτοτίνα Φωκίδος και το χωριό Άνω Μουσούνιτσα Φωκίδος (σημερινή ονομασία «**Αθανάσιος Διάκος**»).

Ο Αθ. Διάκος, κατά κόσμον **Αθανάσιος Μασσαβέτας**, υπήρξε βαθιά θρησκευόμενο άτομο και σε ηλικία 12 ετών, στάλθηκε, από τη μητέρα του, στο μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου, στην Αρτοτίνα Φωκίδος, για την εκπαίδευσή του. Έγινε μοναχός, σε ηλικία δεκαεπτά ετών και, λόγω της αφοσίωσής του στη χριστιανική πίστη, έγινε πολύ γρήγορα διάκος.

Οι απόψεις, για τους λόγους που τον ανάγκασαν να φύγει από το μοναστήρι και να αναζητήσει καταφύγιο στα βουνά, δίστανται. Το σίγουρο, ιστορικά, είναι ότι έφτασε στο λημέρι του Ξακουστού κλέφτη της Δωρίδος Τσαμ, μαζί με τον Καφέτζο.

Αρχικά, έγινε κλέφτης, υπό τις διαταγές διαφόρων καπεταναίων της Ρούμελης, και διακρίθηκε σε διάφορες συγκρούσεις με τους Τούρκους. Όταν οι κλέφτες χωρίστηκαν σε μπουλούκια, κατατρεγμένοι από τους Τούρκους, ο Διάκος, μαζί με τον Γούλα και τον Σκαλτσοδήμο, ηγήθηκαν ενός μπουλουκιού (μικρής ομάδος).

Τότε, έμαθε ο Διάκος ότι ο αδελφός του ο Απόστολος και ο πατέρας του πέθαναν, από χέρι τούρκικο. Ο Διάκος ζητούσε έκτοτε εκδίκηση. Δεν τολμούσε να ξεμυτίσει τούρκικο απόσπασμα και αποδεκατιζόταν από την ομάδα του Διακού. Στα χρόνια που ακολούθησαν και κατέληξαν στην Επανάσταση, ο Διάκος είχε φτιάξει δική του ομάδα κλεφτών. Το 1818, μυήθηκε στην Φιλική Εταιρεία και το 1820, έγινε αρματολός στην Λιβαδειά.

Από το Φρούριο της Λιβαδειάς, που κατέλαβε τον Απρίλιο του 1821, έδωσε πολλές νικηφόρες μάχες, κατά των Τούρκων, χρησιμοποιώντας το, ως ορμητήριο.

Στις 22 Απριλίου 1821, έδωσε τη μοιραία για τη ζωή του μάχη, με τα στρατεύματα του Ομέρ Βρυώνη. Συνελήφθη, μεταφέρθηκε στην Λαμία και εκτελέστηκε, με τον πλέον άγριο τρόπο του **ανασκολοπισμού**, όρος που καλύτερα είναι να μην εξηγηθεί, στο παρόν άρθρο, λόγω της αγριότητάς του, και να χρησιμοποιηθεί ο λαϊκός όρος «σούβλισμα».

Αξιοσημείωτο είναι ότι ο Διάκος, κατά τη διάρκεια του μαρτυρίου του, είπε στον Ομέρ Πασά που του ζήτησε να

«τουρκέψει» και να αλλαγοπισθήσει, για να σώσει τη ζωή του: *«Εγώ Γραικός γεννήθηκα, Γραικός θε να πεθάνω!»*. Και το μόνο παράπονο που βγήκε από τα χείλη του, ήταν: *«Για δεσ καιρό που διάλεξε ο Χάρος να με πάρει, τώρα π' ανθίζουν τα κλαδιά και βγάζει η γης χορτάρι»*.

Ο βάνουσος θάνατος του Διάκου, αρχικά, τρομοκράτησε το λαό της Ρούμελης, αλλά η γενναία στάση του, ως την τελευταία στιγμή, τον έκανε μάρτυρα για τον απελευθερωτικό σκοπό. Προς τιμήν του, το χωριό που γεννήθηκε ο πατέρας του, μετονομάστηκε σε «Αθανάσιος Διάκος», στις 15/12/1958 και εντοιχίστηκε προτομή του ήρωα στην πρόσοψη του κελιού του, στην Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου, με μαρμάρινη πλάκα και με την ακόλουθη επιγραφή: ***«Ενταύθα εμόνασε το τέκνο της Αρτοτίνης, ο Αθανάσιος Διάκος- Εγένετο 31 Αυγούστου 1930»***.

Περί Σκιών

Ομιλία για το Θέατρο Σκιών:
Ο παραδοσιακός Καραγκιόζης αναβιώνει, βγαίνοντας από το λήθαργο και, με πρωταρχικό στόχο, τη διάσωση και διάδοση της λαϊκής πολιτιστικής μας κληρονομιάς

Την Τετάρτη 5 Μαρτίου, στις 8:00 το βράδυ, θα πραγματοποιηθεί στο νέο χώρο του Θεάτρου Σκιών «Περί Σκιών», εκδήλωση-ομιλία για

το Θέατρο Σκιών και τον παραδοσιακό Καραγκιόζη.

Η ομιλία φέρει τον τίτλο: «*Η τέχνη του Θεάτρου Σκιών από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα: Το νεοελληνικό Θέατρο Σκιών και ο πατρινός Καραγκιόζης*» και εισηγητής θα είναι ο **Θωμάς Αθ. Αγραφιώτης**, Δρ. Παιδαγωγικής-Καραγκιοζοπαίχτης-Συγγραφέας.

Το Θέατρο Σκιών, τέχνη διαχρονική και καταξιωμένη, έχει μια πανάρχαια ιστορία, η οποία χάνεται στα βάθη των αιώνων. Η αισθητική και ιστορική πορεία της, ανά τους αιώνες και από την αρχαιότητα και το μεσαίωνα μέχρι τις μέρες μας, καταλήγει στη σύγχρονη εποχή και στη μοναδική, παγκοσμίως και για το είδος της, περίπτωση του νεοελληνικού Θεάτρου Σκιών. Η παρουσίαση αυτής της πορείας, μέσα από τις υπάρχουσες πηγές και το κατάλληλο εποπτικό υλικό, καταλήγει στο 19ο και 20ό αιώνα, εστιάζοντας στην ιστορία του νεοελληνικού Καραγκιόζη σε ολόκληρη την Ελλάδα και ιδιαίτερα στην κοιτίδα του, την Πάτρα.

Ο πατρινός **Μίμαρος** δημιούργησε το νεοελληνικό Θέατρο Σκιών, μέσα από το ρηξικέλευθο και καινοτόμο κράμα του οθωμανικού και του ηπειρώτικου μπερντέ, ανοίγοντας το δρόμο για μια νέα γενιά μαθητών, που φτάνει δημιουργικά μέχρι το σήμερα. Η εισήγηση εντάσσεται στις πολιτιστικές δράσεις ενημέρωσης των Πατρινών, για το Θέατρο Σκιών.

Η είσοδος θα είναι ελεύθερη.

Περί Σκιών,

Νόρμαν 18-20 (περιοχή Αγίου Διονυσίου), Πάτρα.
Τηλ.: 2617715100

ΜΑΤΑΙΩΣΗ ΕΚΘΕΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Λόγω αλλαγής των δεδομένων από τον συνδιοργανωτή (Όμιλο για την UNESCO Πειραιώς & Νήσων), σχετικά με την πραγματοποίηση έκθεσης με φιγούρες, σκηνικά και εργαλεία Θεάτρου Σκιών, το Δ.Σ. του Σωματείου μας σε έκτακτη συνεδρίασή του εξέτασε τα δεδομένα της απαντητικής επιστολής σας και λαμβάνοντας υπόψη του ότι:

1. Η αίθουσα μόνο του υπογείου δεν επαρκεί για τα εκθέματα του ιστορικού αρχείου του Σωματείου και των μελών μας που εκδήλωσαν το ενδιαφέρον να συμμετάσχουν.

2. Η πρότασή μας απέβλεπε στην ενεργότερη συμβολή του Ομίλου σας σε ζητήματα επικοινωνίας και προβολής της έκθεσης (κυρίως με σχολεία της περιοχής) και επιτήρησης του χώρου κατά την λειτουργία αυτής.

3. Την αδυναμία για διαρκούς παρουσία μελών του πενταμελούς Δ.Σ ή μελών του Σωματείου μας, λόγω φύσης εργασίας και του Πανελληνίου χαρακτήρα του φορέα μας.

ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ομόφωνα την ακύρωση της πρότασης του Σωματείου μας για την πραγματοποίηση της προαναφερόμενης δράσης.

Αθήνα, Σάββατο, 8 Φεβρουαρίου 2014

Μίμαρος

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΜΗΝΑ ΜΑΡΤΙΟ, ΑΠΟ ΤΟ ΔΗΜΟ ΠΑΤΡΕΩΝ, ΤΟ ΝΕΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΑΡΗ ΜΗΛΙΩΝΗ, ΜΕ ΤΟΝ ΤΙΤΛΟ: «ΜΙΜΑΡΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΙ»

Παραθέτουμε αποσπάσματα (από την εισαγωγή και τον πρόλογο) του βιβλίου, η παρουσίαση του οποίου θα πραγματοποιηθεί, μέσα στο πρώτο δεκαήμερο του μηνός Μαρτίου, αντί για την Τετάρτη 19 Φεβρουαρίου, όπως είχε, αρχικώς, οριστεί.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ του Θωμά Αθ. Αγραφιώτη

Η μάχη με το χρόνο είναι μια άνιση μάχη ανάμεσα στον άνθρωπο και σε μια ανθρώπινη σύμβαση, όπως είναι ο αμείλικτος χρόνος, ο οποίος πορεύεται διαρκώς, αφήνοντας πίσω του τους ανθρώπινους ανταγωνιστές του, χωρίς οίκτο και συγκατάβαση. Η ανθρώπινη αντοχή αποδεικνύεται αδύναμη να ανταγωνιστεί βιολογικά το χρόνο. Τον ανταγωνίζεται, όμως, μέσω της Ιστορίας, μέσα από την οποία προσπαθεί να χαλιναγωγήσει και να τιθασεύσει το παρελθόν, για να ατενίσει το μέλλον με αισιοδοξία και να διασώσει την ιστορική μνήμη από τη λήθη. Μια τέτοια άνιση μάχη δίνει, μέσα από τη συγγραφική του δράση, και ο Άρης Μηλιώνης...

Με την αυγή της τρίτης χιλιετίας, κυκλοφόρησε το βιβλίο του Άρη Μηλιώνη «Σκιές στο Φως των Κεριών», στο οποίο αποθησαυρίστηκαν οι βιογραφίες πατρινών караγκιοζοπαιχτών που είχαν δράσει στην Πάτρα, κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα. Η μεγάλη αξία αυτού του πονήματος επιβεβαιώθηκε, εκτός των άλλων, και από το γεγονός ότι τρεις εξ αυτών των караγκιοζοπαιχτών είχαν φύγει ήδη από τη ζωή, όταν κυκλοφόρησε το βιβλίο, έχοντας, όμως, προλάβει να δώσουν την κατάθεσή τους στον **Άρη Μηλιώνη**. Είναι αλήθεια, λοιπόν, ότι χωρίς αυτήν την έκδοση, δεν θα είχαμε στη διάθεσή μας βιογραφικά στοιχεία για τον **Κώσταρο** (1916-2001), τον **Μίμη Ασπιώτη** (1918-2000) ή και τον **Ορέστη** (1922-1998). Δεν θα ήταν υπερβολή αν ισχυριζόμασταν ότι με το βιβλίο του αυτό, ο Άρης Μηλιώνης πρόλαβε, στην κυριολεξία, το χρόνο...

Όταν περπάτησα, για πρώτη φορά στη ζωή μου, στους δρόμους της Πάτρας, επί της Γούναρη με Χαραλάμπη, στα τέλη του καλοκαιριού του 2006, αισθάνθηκα ότι πατούσα στα χώματα που έδρασε ο πατρινός Μίμαρος, ο γενάρχης του νεοελληνικού Καραγκιόζη. Για τον άνθρωπο αυτό, οι πληροφορίες που διαθέτουμε, είναι λίγες, αν αναλογιστεί κανείς την αξία του, αλλά και το γεγονός ότι δεν μας χωρίζει (συγκριτικά πάντα) κάποια πολύ μεγάλη χρονική απόσταση από την εποχή που έζησε, τη στιγμή που για συνομηλικούς του καλλιτέχνες, διαθέτουμε πιο μεγάλο αριθμό πληροφοριών. Τις ίδιες ανησυχίες διαπίστωνα ότι είχε και ο Άρης Μηλιώνης, όταν γνωριστήκαμε και μιλήσαμε το φθινόπωρο του 2008, στους 4ους Αγώνες Ελληνικού Θεάτρου Σκιών της Πάτρας, στους οποίους παρουσίασα το εκεί βραβευμένο μου έργο «**Ο Θησαυρός του Θεού**».

Ακολούθησαν πολλές ακόμα συναντήσεις, με εφιαλτήριο το στέκι του Γιάνναρου, στην οδό Ηλείας, και με συνεχή κουβέντα και ανταλλαγή απόψεων στην πλατεία Ομονοίας, τα Ψηλαλώνια και την πλατεία Γεωργίου. Παρακαταθήκη όλων αυτών των συναντήσεων ήταν το συμπέρασμα ότι ο Μηλιώνης είχε το πάθος να συνεχίσει να παλεύει με το χρόνο μέσα από τις ανησυχίες του για τον Καραγκιόζη, τη μουσική, το ρεμπέτικο...

Στην περίπτωση του Μίμαρου, τα υπάρχοντα στοιχεία παρέμεναν ελάχιστα, ως αποτέλεσμα της λήθης και κυρίως της αδυναμίας των τότε υπεύθυνων να διασώσουν κάτι περισσότερο. Μιλώντας ο Μηλιώνης για τον Μίμαρο, μέσα από τις ατέλειωτες σχετικές συζητήσεις μας, ένιωθε την ανάγκη να ανακαλύψει κάτι περισσότερο, πέρα από τα γνωστά και χιλιοειπωμένα, για να γευτεί μια ακόμα νίκη κατά του χρόνου, καθώς «*το καλό το παλικάρι ξέρει κι άλλο μονοπάτι*». Έτσι, λοιπόν, τα κατάφερε, επιλέγοντας το μονοπάτι της μυθοπλασίας και στηριζόμενος σε ιστορικές βάσεις, για να αναπλάσει ένα νέο πορτραίτο του Μίμαρου, ιστορικό μιν, αλλά συνάμα ποιητικό, και μέσα

από δρόμους που, αφού περιπλανήθηκαν σε πολλά λογοτεχνικά είδη, κατέληξαν στην οδό των θεατρικών διαλόγων. Με παρόμοιο τρόπο, ο Γιάννης Χατζηφώτης πάντρεψε τον Καραγκιόζη με το βυζαντινό Πτωχοπρόδρομο, σε ένα θεατρικό έργο που συνδύαζε τη βυζαντινή ιστορία με τον ξυπόλυτο ήρωα του μπερντέ και που ευτύχησε να ζωντανέψει στο πανί από τον καραγκιοζοπαίχτη Δημήτρη Μόλλα, στα τέλη της δεκαετίας του 1970. Ο Χατζηφώτης είχε κερδίσει τη μάχη με

το χρόνο. Κάπως έτσι, σκέφτηκε να την κερδίσει ξανά και ο Μηλιώνης...

Ο Μηλιώνης κατέχει καλά τα μυστικά της τέχνης του Θεάτρου Σκιών, την αισθητική και τη φιλοσοφία της. Κατέχει, επίσης, πολύ καλά την ιστορία του Μίμαρου και του νεοελληνικού Θεάτρου Σκιών. Τέλος, γνωρίζει, ως τέκνο της Πάτρας, την τοπική ιστορία της πόλης, τα ήθη και τα έθιμά της, τη ζωή και την καθημερινότητά της. Όλα αυτά τα αξιοποιεί και με το παραπάνω, συνδυάζοντάς τα με τη μυθοπλασία, προκειμένου να αναδείξει το πρόσωπο του Μίμαρου μέσα από την οπτική γωνία του καλλιτέχνη που δημιουργεί κάτι, για να μείνει στην αιωνιότητα. Είναι φανερό ότι ο Μηλιώνης παίζει με το χρόνο, στην παρούσα δημιουργία του, παρουσιάζοντας, όμως, όχι μόνο τον ιστορικό, αλλά τον αισθητικό, το φιλοσοφικό και τον αιώνιο Μίμαρο, ο οποίος αγωνιά, πειραματίζεται, παλεύει με όσα τον στοιχειώνουν και τελικά βρίσκει το δρόμο του προς τη δημιουργία ενός νέου θεάματος, για να κερδίσει τη μάχη με τη λήθη...

Ο Μίμαρος του 1890 δεν πορεύεται μόνος του στην πορεία της μάχης του με τους αιώνες: Πρώτος σύμμαχός του είναι ο Καραγκιόζης, ως ένας «**διαχρονικός επαναστάτης**» των σκιών, οι διαστάσεις του οποίου βρίσκονται πέρα από

το χώρο και το χρόνο. Ο θρύλος και το μνήμα της Προύσας δεν μπορούν να τον περιχαράκωσουν στα όρια ενός υπαρκτού προσώπου. Ερχόμενος, ως σκιά, από τα βάθη των αιώνων προς το επέκεινα, ο Καραγκιόζης έχει κερδίσει πλέον τη μάχη με την αιωνιότητα και στηρίζει τον Μίμαρο και τον Μηλιώνη στη δική τους μάχη...

Σύμμαχοι, επίσης, είναι οι υπόλοιποι ήρωες των σκιών: Ο τελάλης Χατζηαβάτης, συνοδοιπόρος του Καραγκιόζη επί αιώνες, είτε στο μιμικό θέατρο, είτε στον οθωμανικό

το λόγο και τον αντίλογο, έτσι ώστε ο ζωοποιός αυτός λόγος να δημιουργεί και να γεννά, κάτι που άλλωστε πετύχαινε, εξ αρχαιοτάτων χρόνων, στο θέατρο αλλά και στη φιλοσοφία. Γέννημα αυτών των διαλεκτικών συγκρούσεων, λοιπόν, είναι οι «**Μίμαρου Διάλογοι**», αρχής γενομένης με το φαρμακοποιό, ο οποίος αποτελεί μια ακόμα νίκη του Μηλιώνη στη μάχη με το χρόνο. Είναι πρόσωπο μυθοπλασίας, αλλά συνάμα αποτελεί και τρόπαιο της Ιστορίας, διότι εντοπίζεται στις ιστορικές πηγές για τον Καραγκιόζη του Μίμαρου (Άστυ, 10-7-1894): «*Ουχί σπανίως, ο Καραγκιόζης απευθύνει το λόγο προς γνωστούς του θεατάς, όπως προχθές προς ένα φαρμακοποιόν, με τον οποίον ευρίσκετο προς συνεχή ερωτοαπόκρισιν*»...

Θωμάς Αθ. Αγραφιώτης
Πάτρα, 3 Οκτωβρίου 2013

ΕΙΣΑΓΩΓΗ του Άρη Μηλιώνη

Για το σπουδαίο Μίμαρο, τον κατά κόσμον Δημήτριο Σαρντούνη, τα κείμενα της εποχής του, που αναφέρονται στο έργο και την προσωπικότητά του, είναι πολύ λίγα έως ελάχιστα, σχετιζόμενα πάντα με το «ανάστημα» του ανδρός και το μέγεθος της δημιουργίας του.

Έτσι, η μορφή του πλανάται περισσότερο στη σφαίρα του θρύλου, κατά πώς του πρέπει και του αξίζει, θα λέγαμε, όταν πρόκειται για μια πράγματι θρυλική φυσιογνωμία.

Δεν κατάλαβαν οι κονδυλοφόροι της εποχής εκείνης τη σημαντικότητα της καινοτομίας του. Ποιος να καταδεχτεί να καταπιαστεί με κάτι που οι περισσότεροι μέχρι τότε περιφρονούσαν.

Χωρίς, βέβαια, να υποσιάζονται τη συνέχεια της τέχνης. Γιατί, αν είχαν την αίσθηση της σημαντικότητας του Καραγκιόζη και της πορείας του, πόσο διαφορετική θα ήταν η πληροφόρηση... Για παράδειγμα, κάποιος θα καταχωρούσε αποκλειστική συνέντευξη του Μίμαρου στο έντυπο του «Φορολογούμενου» και θα καμάρωνε ή κάποιος άλλος θα έγραφε τη

μπερντέ. Η σύζυγος του Καραγκιόζη, η Αγλαΐα, με το γιο τους, το Κολλητήρι, ο Καπετάν Γκρης, όπως και ο ζακυνθινός Νιόνιος, ως δημιουργήματα του Μίμαρου. Μαζί με τον Νιόνιο, δια χειρός Μίμαρου, ο Καραγκιόζης θα κινδυνεύσει θανάσιμα, είτε στους κωμικούς μπελάδες του «**Προφήτη**», είτε στην ηρωική εκτέλεση του «**Καπετάν Γκρη**». Ο Μπαρμπαγιώργος δεν παρουσιάζεται, κάτι που δικαιολογείται ιστορικά, από τη στιγμή που αποτελεί δημιούργημα του Ρούλια και εμφανίζεται, επισήμως, από το **1895** και εξής. Εμφανίζεται, όμως, ο Πασάς στο σαράι, μαζί με τον Ταχέρ και τον Ντερβέναγα, δημιουργήματα του ηπειρώτικου επικού μπερντέ, από όπου τους αντλεί και τους αξιοποιεί ο Μίμαρος, έχοντας ήδη έρθει σε γόνιμη τριβή με τους παλιούς ηπειρώτες μάστορες. Μια καλλιτεχνική τριβή που βγαίνει νικήτρια, ακριβώς επειδή αξιοποιεί τα προϊόντα της φθοράς του χρόνου με τον πιο δημιουργικό τρόπο...

Στους διαλόγους του Μίμαρου με τον Καραγκιόζη και τους άλλους ήρωες, έχουμε τη δράση και την αντίδραση,

βιογραφία του. Ο ζωγράφος κ. τάδε εφιλοτέχνησεν το πορτραίτο του ή ακόμα «άφατος θλίψις επί τω αδοκίτῳ θανάτῳ του». Τίποτα από όλα αυτά. Τόσο σημαντικός και σχεδόν απαρατήρητος...

Αργότερα, μετά το θάνατο του Μίμαρος, συγγραφείς, ερευνητές, μελετητές, κρίνοντας το αποτέλεσμα του εγχειρήματος και πάντα εκ των υστέρων, έψαξαν σχολαστικά στον τύπο, τα αρχεία και τα ληξιαρχεία της εποχής του. Αλλά εις μάτην! Αξιόλογες προσπάθειες, πενιχρή η σοδειά τους. Όπως συμβαίνει στις περιπτώσεις αυτές, το ιστορικό κενό ήρθε να συμπληρώσει η προφορική διήγηση των παλαιότερων, η παράδοση και ο θρύλος.

Ο Μίμαρος γεννήθηκε, σύμφωνα με μια εκδοχή, το **1859** (ή κατά μία άλλη, το 1865) και όλα αυτά στη σφαίρα του πιθανού και του υποθετικού. Σαν τόπος γέννησής του, η **Πάτρα** ή πιθανόν το **Μεσολόγγι**. Με ποια στοιχεία, όμως, να υποστηριχθεί η μία ή η άλλη περίπτωση;

Πέθανε, όπως έχει γραφτεί αβάσιμα, το **1902** ή πιθανότερα το **1903**, πιθανότατα, όμως, και αργότερα, σε άλλο χρόνο που φτάνει έως τα **1912**. Πού πέθανε; Αιτία θανάτου; Άγνωστον. Πού ετάφη; Το ίδιο, άγνωστον και αυτό. Καμιά ληξιαρχική πράξη δεν βρέθηκε, λες και έζησε στην προϊστορία ή η ύπαρξή του ήταν θέμα κάποιων ευφάνταστων παραμυθιάδων.

Όλοι σχεδόν συμφωνούν ότι ήταν νόθο παιδί της Μαρίας Γρίππα, η οποία αργότερα παντρεύεται κάποιον στο Μεσολόγγι. Πατριός και μάνα φροντίζουν το νεαρό Μίμη που μαθαίνει γράμματα,

τελειώνοντας το Σχολαρχείο και με σπουδές στη βυζαντινή μουσική. Για κακή τους τύχη, πεθαίνει ο πατριός και τότε, μάνα και γιος έρχονται στην Πάτρα.

Ο Μίμαρος δεν το βάζει κάτω.

Δυναμικός χαρακτήρας. Διαθέτει και το χάρισμα της φωνής. Έτσι, σε λίγο, τον συναντάμε ψάλτη στις μεγάλες εκκλησίες της πόλης. Ήταν μία σημαντική καταξίωση γι' αυτόν.

Επιμένει και πετυχαίνει. Από το κοινωνικό περιθώριο που έζησε στα πρώτα του χρόνια σαν νόθο παιδί, μπαίνει επάξια και δυναμικά στην αστική κοινωνία της Πάτρας.

Αλλά είναι πνεύμα ανήσυχο και δεν επαναπαύεται. Θα μπορούσε να διοχετεύσει τη δυναμικότητά του και σε άλλους τομείς, με άλλους στόχους, συμβατούς με το κοινωνικό «γίγνεσθαι». Άλλωστε, γράμματα ξέρει, γράφει ομολογουμένως καλά, φαντασία διαθέτει, έχει σπάνια φωνή και τα αντικείμενα ενασχόλησης, στην Πάτρα της εποχής, πολλά.

Δεν μένει, όμως, εκεί. Ψάχνει, ψάχνεται και αναζητά, αγνοώντας τα όρια του επιτρεπτού ή του μη επιτρεπτού, όπως το εννοούσε η μεσοαστική και η μεγαλοαστική τάξη. Έτσι, κάνει στροφή σε κάτι διαφορετικό και αντισυμβατικό με τα κοινωνικά δεδομένα του καιρού του.

Παρακολουθεί μαζί με άλλους, που πολλοί προέρχονται, ως επί το πλείστον, από το κοινωνικό περιθώριο, παραστάσεις του οθωμανικού και του ηπειρωτικού Καραγκιόζη από τεχνίτες του είδους που έρχονται στην Πάτρα. Σαφώς, το γεγονός είναι αφορμή για δυσμενή σχόλια από τον τύπο και τον περίγυρό του, αλλά ο Μίμαρος δεν πτοείται.

Τον γοητεύει το θέαμα. Το μυστηριακό παιχνίδισμα της σκιάς με το φως πάνω στο άσπρο πανί και η εναλλασσόμενη φωνή του καραγκιοζοπαίχτη. Δεν μένει, όμως, καθόλου ικανοποιημένος από το θέμα: έργα ξένα με τα ελληνικά δεδομένα, φιγούρες, κατά κύριο λόγο, άσεμνες, με αισχρά

υπονοούμενα και σεξουαλικά δρώμενα.

Σίγουρα όμως, οι караγκιοζοπαίχτες αυτοί ήταν ταλαντούχοι στην τέχνη των σκιών. Γιατί, αλήθεια, πώς θα μπορούσε να σταθεί καλλιτεχνικά ένας ατάλαντος, ερχόμενος από μακριά, με τα μέσα συγκοινωνίας του καιρού του, και να δώσει παραστάσεις στην Πάτρα, σε συγκεκριμένο, αλλά απαιτητικό κοινό, έχοντας στην αντίθετη πλευρά αστυνομία, εφημερίδες και κοινή γνώμη;

Ο Μίμαρος ούτε στιγμή δεν θα σκέφτηκε να συνεχίσει την τέχνη του, όπως την παρουσίαζαν. Κράτησε, μόνο, κάποια στοιχεία που τον ενδιέφεραν, για να τα ενσωματώσει σε κάτι καινούριο που ήθελε να δημιουργήσει στην τέχνη των σκιών.

Αόριστο στην αρχή, συγκεκριμένο αργότερα.

Έτσι, αρχίζει η ιδέα της μετάπλασης των δεδομένων για τη δημιουργία ενός άλλου Καραγκιόζη, με έργα ελληνικά από την καθημερινότητα, την ιστορία, τη μυθολογία, χωρίς αισχρά και με πολύ γέλιο.

Σίγουρα, η δημιουργία δεν συνέβη εν μία νυκτί. Πρέπει να έγιναν συζητήσεις πολλές, μέσα σε πνεύμα αμφισβήτησης και αντιθέσεων, με ανάλογα σχόλια και παρατηρήσεις. Αλλά ο σπόρος των σκιών είχε δέσει γερά στο μυαλό του. Φαντάζεται και δημιουργεί τα δικά του έργα, σκαλίζει νέες φιγούρες και σκηνικά και το καλοκαίρι του 1890, νοιώθει έτοιμος και δίνει την πρώτη παράστασή του στα Ψηλά Αλώνια, στην Πάτρα, στο καφενείο του Γιακά.

Σημαντικό το τόλμημα, αλλά και αυτός ήταν τολμηρός. Άφησε τη σιγουριά της ψαλτικής για τη νέα τέχνη του, με αβέβαιη πάντα την έκβασή της, τουλάχιστον στα πρώτα βήματα.

Σίγουρα, με την ενασχόληση αυτή, θα στεναχώρησε το κοινωνικό και οικογενειακό του περιβάλλον, αλλά δεν πτοήθηκε.

Οι πρώτες του παραστάσεις θα είχαν διερευνητικό χαρακτήρα, ώσπου να το μάθει ο κόσμος. Λίγοι και με περιέργεια θα ήταν οι πρώτοι θεατές, που φεύγουν, όμως, στο τέλος της παράστασης ευχαριστημένοι. Το λένε και σε άλλους. Έτσι, το νέο κυκλοφορεί γρήγορα στην πόλη, πως κάτι καινούριο, διαφορετικό, γίνεται εκεί στα Ψηλαλώνια. Από βράδυ σε βράδυ, όλο και περισσότερος κόσμος πάει στο θεατράκι και το κυριότερο και πιο ενθαρρυντικό, έρχεται όλη η οικογένεια με τα παιδιά της. Κάθε μέρα, ένας τελάλης γνωρίζει στους πατρινούς τη βραδινή παράσταση.

Ο Μίμαρος δικαιώνεται πανηγυρικά, αλλά δεν μένει εκεί. Αλλάζει, αρχικά,

αρκετές φορές στέκι στην Πάτρα και σε λίγο ταξιδεύει, δίνοντας παραστάσεις στις γύρω περιοχές, ενώ αργότερα, φτάνει ως δάσκαλος πια και στην Αθήνα. Ο τύπος, ο άλλοτε επικριτικός, αρχίζει να ασχολείται επαινετικά με τη νέα τέχνη.

Λένε ότι ο Μίμαρος ήταν νευρικός και απότομος μέσα στη σκηνή με τους βοηθούς του και αυτό είναι φυσιολογικό. Γιατί η επιτυχημένη παράσταση θέλει αυτοματισμό και υπερένταση, με απόλυτη ακρίβεια και συγχρονισμένες ενέργειες μάστορα και βοηθού. Έξω από την παράσταση, ο Μίμαρος πρέπει, κουβεντιάζοντας σαν δάσκαλος, να μάθαινε στους βοηθούς του τα μυστικά της τέχνης. Έτσι, εξηγείται ότι οι πρώτοι βοηθοί του πολύ σύντομα γίνονται ανεξάρτητοι караγκιοζοπαίχτες, στήνουν τη δική τους σκηνή, προσθέτουν προσωπικά στοιχεία στην τέχνη και δίνουν παραστάσεις παντού. Το νερό είχε μπει στο αυλάκι!

Η Τέχνη συνεχίζεται δημιουργικά, από τότε μέχρι σήμερα, την εποχή της καλπάζουσας τεχνολογίας, γράφοντας Ιστορία. Σήμερα, αξιολογότετοι караγκιοζοπαίχτες συνεχίζουν την παράδοση...

Εμείς, όμως, επιχειρούμε εδώ κάτι διαφορετικό. Να γυρίσουμε πίσω στα χρόνια, γύρω από το 1890, και «ποιητική αδεία» να φανταστούμε τον Μίμαρο και πάλι πρωταγωνιστή, όχι βέβαια στη φυσική του θέση πίσω από τον μπερντέ, αλλά αυτή τη φορά, πάνω στη σκηνή ως φιγούρα. Το κύριο πρόσωπο της παράστασης.

Να διαλέγεται και από τους διαλόγους του να αυτοβιογραφείται, να μας διδάσκει για την τέχνη, να αναλύει τους προβληματισμούς του, την αγωνία του, τη φιλοσοφία του, την ιστορία του και άλλα πολλά.

Έπρεπε να βρούμε και κεντρικό συνομιλητή, διότι, ως γνωστόν, διάλογος με έναν δεν γίνεται...

Επισημάναμε ότι τις παραστάσεις του Μίμαρου παρακολουθούσε κάποιος πατρινός φαρμακοποιός, ο οποίος, ως θεατής, πέταγε σπόντες στον Μίμαρο και εκείνος άλλο που δεν ήθελε. Απαντούσε με ετοιμότητα, με τις ατάκες του, στο φίλο-θεατή και έβγαινε γέλιο, όπως συμβαίνει σε αυτές τις περιπτώσεις.

Πώς τον λέγανε το φαρμακοποιό; Άγνωστο! Και να ήταν μόνο αυτό το άγνωστο στην υπόθεση της δημιουργίας του Καραγκιόζη... Θα μπορούσαμε να ψάξουμε τα αρχεία και να του δώσουμε ένα όνομα συγκεκριμένου φαρμακοποιού της πόλης, εκείνη την εποχή. Δεν το θεωρήσαμε σωστό. Έτσι, πάλι «ποιητική αδεία», στον υποθετικό φαρμακοποιό δώσαμε ονοματεπώνυμο. Φυσικά, στη σφαίρα της φαντασίας, προσπαθήσαμε να κρατήσουμε τα υπόλοιπα δεδομένα της εποχής εκείνης, στο μέτρο βέβαια του δυνατού. (...)

Και μην μας διαφεύγει κάτι σημαντικό: Στα δύσκολα χρόνια που εβίωσε ο Ελληνισμός από το 1890 μέχρι σήμερα, ο Καραγκιόζης με τα δικά του μέσα, τα καμώματά του και τις ατάκες του, edίδασκε το κοινό και εμπύχωνε τον κόσμο, πάντα με την ανάλογη σάτιρα, το άφθονο γέλιο και τα κοινωνικοπολιτικά υπονοούμενα... Κάτι που κάνει, με την ίδια σχεδόν επιτυχία, μέχρι τις μέρες μας, και κάτι που προσπαθούμε να κάνουμε και εμείς, μέσα από αυτό το πόνημα.

Θέλουμε, όμως, πάνω από όλα, να αποτίσουμε φόρο τιμής στο δάσκαλο. Τον πολύ σημαντικό, σπουδαίο και μεγάλο Μίμαρο!

Άρης Μηλιώνης

Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΣΑΝ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ

Του Γιώργου Βάντζου

Το Θέατρο Σκιών έχει εμπνεύσει πολλές τέχνες. Έχει βγει σε βιβλία, έχει γίνει καρτούν, ακόμα και βιντεοπαιχνίδι.

Στην Ελλάδα, που είναι και μια από τις λίγες χώρες που ακόμα το Θέατρο Σκιών είναι ζωντανό, έχει βγει σε σπιρτόκουτα και σε κόμικς, γραμματόσημα, αετούς, αναπτήρες, ενώ είναι, σε ορισμένους γελοιογράφους, ένα αγαπημένο θέμα.

Έχω δει 1000 γελοιογραφίες με τον Καραγκιόζη, άλλες αστείες και άλλες τελείως έξω από το θέμα του Καραγκιόζη, που δεν είχαν πλάκα.

Πολλές γελοιογραφίες έχουν έμπνευση το καταραμένο φίδι, επειδή είναι το πιο γνωστό, αλλά και το πιο αγαπητό έργο στο λαό μας.

Η έμπνευση γελοιογραφιών, από τον Καραγκιόζη, έχει παλιές ρίζες, μάλιστα, κάποιοι καραγκιοζοπαίχτες έκαναν και κάνουν ακόμα γελοιογραφίες στις ρεκλάμες τους.

Άλλοι, πάλι, χρησιμοποιούν γελοιογραφικές φιγούρες, μέσα στην παράσταση. Το φαινόμενο αυτό, δηλαδή το να

βλέπουμε, στο λευκό μας σεντονάκι, να παρελαύνουν γνωστές προσωπικότητες, (πολιτικοί, συνθέτες, παρουσιαστές και άλλοι διάσημοι χαρακτήρες), δεν είναι κάτι καινούργιο. Το δημιούργησε, από παλιά, η ανάγκη του σατιρικού χαρακτήρα του θεάματος, που αρχικά ξεκίνησε, με μοναδικά πρόσωπα, τον Καραγκιόζη και τον Χατζηαβάτη. Σε κάθε πόλη, που πήγαινε να παιχτεί το θέαμα, όμως, ο καραγκιοζοπαίχτης έβγαζε, στο πανί, τη γελοιογραφία κάποιου χαρακτήρα από την περιοχή. Έτσι, όταν παίχτηκε Θέατρο Σκιών στην Ζάκυνθο, βγήκε στο πανί ο Σιουρ Διονύσιος, όταν παίχτηκε στην Ρούμελη, ο Μπαρμπαγιώργος. Η σάτιρα, για τους Εβραίους εμπόρους της Θεσσαλονίκης, γέννησε τον Σολομό. Ας κοιτάξουμε, με προσοχή, την εξάισια σατιρική έμπνευση της μορφής του εμπόρου, σε όλα τα σχέδια, αλλά και στην ιδιομορφία της κίνησης αυτής της φιγούρας.

Χιλιάδες γελοιογραφημένοι τύποι παρέλασαν, από τους οποίους οι πιο ισχυροί παρέμειναν, μέχρι σήμερα.

Σαν μορφή, ένας χαρακτήρας κόμικς μπορεί κάλλιστα να αποτελεί έμπνευση από τον Καραγκιόζη, (βλέπε τη νέα στήλη του περιοδικού «Λορδοκόμικ», που φιλοτεχνεί ο Άγγελος Αλιμπέρτης).

Πολλοί καλλιτέχνες, του θεάτρου και του κινηματογράφου, έχουν εμπνευστεί από το χαρακτήρα και τη φυσιογνωμία του Καραγκιόζη. Ένα τρανταχτό παράδειγμα είναι ο μεγάλος και αξέχαστος Θανάσης Βέγγος, που, σαν τον Καραγκιόζη, κάνει, στις αξέχαστες ταινίες του, και αυτός όλα τα επαγγέλματα, για να ζήσει. Επίσης, ο μεγάλος ηθοποιός Πέτρος Κυριακός, στους τύπους που υποδύθηκε στο θέατρο, αξιοποίησε, ιδανικά, τη μαθητεία του, πλάι στον Σωτήρη Σπαθάρη και τον Αντώνη Μόλλα. Ακόμα, στις παλιές ελληνικές ταινίες, βρίσκουμε χαρακτήρες, αλλά και αυτούσια καλαμπούρια, παρμένα από παλιές παραστάσεις του Καραγκιόζη.

Ο Καραγκιόζης μας είχε φτάσει πολύ ψηλά, στη συνείδηση του λαού και έγινε η αγαπημένη διασκέδαση μικρών και μεγάλων. Σήμερα, ίσως, να μην έχει την παλιά του αίγλη, αλλά εξακολουθεί να είναι ζωντανός και να συναρπάζει. Τώρα, πώς θα εξελιχθεί, τι άλλο θα κάνουν οι καινούργιοι μάστορες, για να συνεχίσει την πορεία του, δεν γνωρίζω. Μόνο που ελπίζω ότι θα πρέπει να προσπαθήσουν πάρα πολύ, για να μην τον χαλάσουν.

Των Άρη Μηλιώνη και Θωμά Αθ. Αγραφιώτη

«Ο καραγκιοζοπαιχτής Γιάνναρος, στην πλατεία Γεωργίου»

Σεπτέμβρης μήνας. Τότε, που αρχίζουν και τα πρωτοβρόχια. Στην πλατεία Γεωργίου, βγάζανε καθίσματα, επάνω στην πλατεία. Είναι, εκεί, και ο Γιάνναρος και πίνει καφέ. Κάποια στιγμή, πιάνει μια βροχούλα, ο κόσμος αφήνει τα λεφτά πάνω και σηκώνεται και φεύγει. Το περιστατικό αυτό το κάνει ο Γιάνναρος κωμωδία και το έπαιξε, την επόμενη μέρα, γιατί έπαιζε ο Γιάννης, τακτικά, τότε. Βγάζει τον Χατζατζάρη: «Μα τι έκανε αυτός, πάλι, ο σκυλομούρης, που τον κυνηγάνε όλοι οι καφετζήδες»! Να σου και ο Καραγκιόζης: «*Πάρε, Μαριώμ', τη ρόκα σου*» και τα λοιπά. Αφού δώσει ο Καραγκιόζης κάποιες κατραπακίες στον Χατζηαβάτη, του λέει, αμέσως, ο Χατζηαβάτης: «*Τι έγινε, ματάκια μου, που σε κυνηγάνε όλοι οι καφετζήδες;*» και του απαντάει, τότε, ο Καραγκιόζης: «*Τι να σου πω, ρε Χατζατζάρη! Όπως ήμουνα, στην πλατεία Γεωργίου, και έπινα καφέ, να σου μια μπόρα, να πούμε, και κάνει ο κόσμος να φύγει. Πάω και εγώ να φύγω, μου φωνάζει ένας τάλιρος: -Κύριε, σε παρακαλώ, μην με αφήσεις, εδώ! Θα γίνω λούτσα! Θα γίνω μούσκεμα!*» Ένας άλλος του είπε να μην τον αφήσει, εκεί, για να μην βραχεί και άλλο και τα λοιπά και το ίδιο γινόταν και με όλα τα άλλα τάλιρα! Ο Γιάνναρος ήταν σε θέση ένα απλό περιστατικό, οτιδήποτε, να το κάνει κωμωδία!

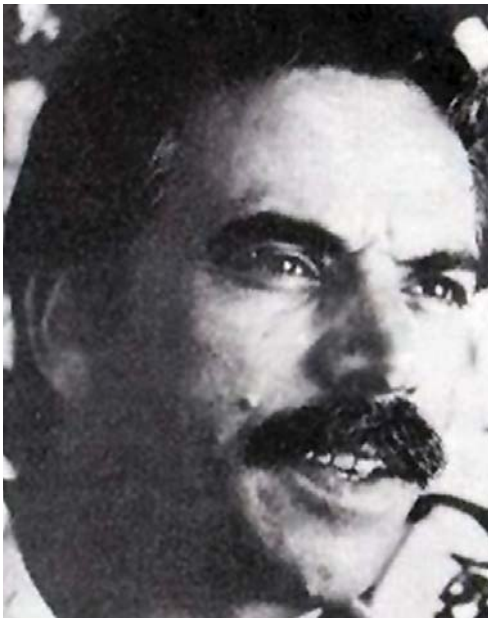
«Στην ορχήστρα του καραγκιοζοπαιχτή Γιάνναρου»

Κάπου στα 1986, στο θεατράκι του Κάστρου, έπαιζε ο Γιάνναρος μία παράσταση. Έλειπε, όμως, ο Περικλής ο Τούρλας από την ορχήστρα του και πήγα εγώ. Με παίρνει τηλέφωνο και με καλεί ο Γιάνναρος. Μου λέει: «*Έλα! Αυτός, ο Περικλής! Με γέλασε*». Είχε κλείσει τον Περικλή τον Τούρλα στο βιολί, τον Θανάση, το θείο του, στο σαντούρι, και τον Κάρολο στην κιθάρα. Του λέω: «*Να έρθω, βρε Γιάννη! Τι θα παίξεις; Ποιους θα βγάλεις;*», γιατί τον έβαζα και μου έλεγε, με τη σειρά, ποιους θα έβγαζε, για να ξέρω τι θα παίξω. Πραγματικά, πήγαμε επάνω, εκεί, παίξαμε ένα χασάπικο, στην αρχή, χτυπάει το κουδούνι

Ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΖΑΜΟΥΛΙΑΣ

και αρχίζει η παράσταση. Ήταν και ο Θάνος Μικρούτσικος, εκεί, τότε, με το Δήμαρχο, τον Ανδρέα Καραβόλα. Μας παρακολουθούσανε από ψηλά. Σκεφτόμουν, όμως, ότι είχα πάει, χωρίς πρόβα, οπότε έλεγα: «*Τώρα, τι θα ακούσουν οι άνθρωποι*». Γιατί εγώ ήμουν το σόλο το όργανο. Κάποια στιγμή, έρχεται η ώρα να βγάλει ο Γιάνναρος τον Μπαρμπαγιώργο και ξεχνιέμαι, την ώρα που θα παίζαμε το τραγούδι του. Εγώ έχω χαθεί! Μιλάει, λοιπόν, ο Γιάνναρος, με τη φωνή του Μπαρμπαγιώργου, και αφού είπε όσα είχε να πει, πριν το τραγούδι, κάνει: «*Αιντε κι άμα του θυμηθεί ου Τζαμούλιας, θα ξεκινήσουμε κι θα φιέρω μια γυρουβουλιά*» και τα λοιπά και το ένα και το άλλο. Αλλά και με τον Κώστα τον Μακρή, επίσης, συνεργάστηκα και δούλεψα, πριν από

μερικά χρόνια, στην «*Πολιτεία*», όπου είχε κάνει κάποιες παραστάσεις. Είχε και λαϊκή ορχήστρα και πήγα και εγώ και παίξαμε. Μια άλλη φορά, πάλι, ο Κώστας ο Μακρής μάς πήγε κάπου στην κεντρική Ελλάδα, εκεί που βγάζουνε το χαλβά, στα Φάρσαλα. Ήρθε ταξί, μας πήγε και μας έφερε. Μετά από έξι μήνες, πήραμε και τα λεφτά.

«**Θεατής στο θέατρο του καραγκιοζοπαίχτη Χρήστου Χαριδήμου**»

Το θέατρο "ΕΡΜΗΣ" του Χρ. Χαριδήμου (Πασαλιμάνι)

Πριν τον πόλεμο, έχει η μάνα μου ένα γυναικολογικό πρόβλημα και πάμε στην Αθήνα, να εξεταστεί στο Τζάνειο Νοσοκομείο. Εκεί, στην Τρούμπα, που λένε, που δεν λεγόταν, ακόμα, Τρούμπα, αλλά Φίλωνος, δεν ξέρω αν λέγεται, ακόμα έτσι, αυτή η οδός, εκεί λοιπόν, υπήρχε ένας κινηματογράφος, τα «**Ηλύσια**», και πιο πέρα από τα «**Ηλύσια**», ήταν ένας καραγκιοζοπαίχτης, ο **Χρήστος ο Χαριδήμος**, ο οποίος ήταν πάρα πολύ καλός. Πιτσιρικάς, είχα πάει και τον είχα ακούσει

δύο φορές. Ήταν ο πατέρας του **Γιώργου Χαριδήμου**. Τότε, εγώ, πιτσιρικάς, δεν γνώριζα πώς να πάω, εκεί. Μαθαίνω ότι θα έφευγε και θα πήγαινε, για το καλοκαίρι, να παίξει στο Παλαιό Φάληρο, κάτω, στο καλοκαιρινό θέατρο που είχε και έδινε παραστάσεις. Πήγα και τον άκουσα και αυτόν.

«**Ο καραγκιοζοπαίχτης Πάγκαλος**»

Για τον Πάγκαλο, ξέρω μια περίπτωση, με τον Καβουνόπουλο τον Γιώργο, ο οποίος έπαιζε κιθάρα και είχε καταγωγή από την Μικρά Ασία. Τότε,

όλοι οι παλιοί караγκιοζοπαίχτες παίρνανε μουσικούς, για να τους συνοδεύουν στις παραστάσεις. Μια εποχή, είχαν τσακωθεί αυτοί οι δύο και δεν μιλάγανε. Κάποια στιγμή, ήταν ο Πάγκαλος, μέσα σε μια ταβέρνα, και έτρωγε. Ήτανε δύσκολα εκείνα τα χρόνια. Τότε, μπαίνει, μέσα, ο Γιώργος ο Καρβουνόπουλος και βλέπει τον Πάγκαλο να τρώει. Σκέφτηκε ότι αυτός, ο Πάγκαλος δηλαδή, θα είναι οικονομημένος, για να κάθεται και να τρώει. Κάπου, θα τα είχε οικονομήσει, για να τρώει, εκεί. Αμέσως, πιάνει κουβέντα, με τον καταστηματούχο, ο Καρβουνόπουλος και λέει για τον Πάγκαλο: «*Ο καλύτερος караγκιοζοπαίχτης είναι. Δεν υπάρχει δεύτερος στην Ελλάδα*». Το ακούει ο Πάγκαλος και λέει, αμέσως, με τη χαρακτηριστική

φωνή του: «*Βάλτου, μωρέ, να φάει. Δεν τον βλέπεις ότι πεινάει; Κέρασέ τον!*»! Αφού πλήρωσε, έφυγε ο Πάγκαλος και αφού έφαγε ο Καρβουνόπουλος, κάνει στον καταστηματούχο: «*Μήτσο! Δεν υπάρχει χειρότερος από δαύτονε!*»! Ο Καρβουνόπουλος έπαιζε κιθάρα, για λογαριασμό του Πάγκαλου, αλλά, τότε, ήσαντε μαλωμένοι.

«Ο μουσικός Γιώργος Καρβουνόπουλος»

Ο Γιώργος ο Καρβουνόπουλος ήτανε ένας παλιός μουσικός και τραγουδάγε αμανέδες, τύπου ταμπαχανιώτικα, και τέτοια πράγματα της παλιάς εποχής. Είχε, όμως, και ένα πολύ μεγάλο πλεονέκτημα. Ήτανε ένας τρομερός μίμος. Μπορούσε να σου κάνει οποιονδήποτε άκουγε, για πρώτη φορά. Μπορούσε να τον παριστάνει. Ανδρική φωνή, γυναικεία φωνή, τα πάντα. Μια μέρα λοιπόν, σκεφτόταν τι να κάνει στο μανάβη της γειτονιάς του. Γιάννη τον λέγανε το μανάβη, εδώ στην Πάτρα, κοντά στον Άγιο Ιωάννη τον Πράτσικα, εκεί ήταν τα Προσφυγικά, δηλαδή ένας συνοικισμός, κολλητά στην εκεί εκκλησία. Σκεφτόταν, λοιπόν, τι να του κάνει. Κάποια στιγμή, σηκώνει το τηλέφωνο και του κάνει τη γυναίκα: «*Κύριε Γιάννη! Καλημέρα σας*». Μίλαγε με τον τρόπο τον προσφυγικό:

«*-Έχετε ντομάτες; -Βεβαίως, έχω, κυρία μου! -Για σαλάτα; -Και για σαλάτα και για φαγητό! -Μελιτζάνες έχετε; -Από όλα έχω! -Από αγγούρια, πώς είστε; -Έχω και αγγούρια! -Είναι ίσα ή στραβά; -Και ίσα και στραβά! -Τα στραβά να τα βάλεις στον κ... σου!*»! Και του κλείνει το τηλέφωνο! Ο Γιώργος ο Καρβουνόπουλος φόραγε μια καμπαρντίνα. Τότε, υπήρχε η καμπαρντίνα και η ρεπούμπλικα. Ντύνεται καμαρωτός και περνάει, μπροστά από το μανάβη. Του λέει: «*Καλημέρα, Γιάννη!*»! Δεν απαντά ο μανάβης. Ήταν τσαντισμένος και δεν του μίλησε. Πάλι στο πειραχτήρι ο Γιώργος: «*-Βρε παλιάνθρωπε! Καλημέρα, σου λέω! Η καλημέρα είναι του Θεού!* -Άσε με, βρε Γιώργη! -*Τι συμβαίνει, ρε; Τι έγινε;* -Τι να σου πω; Μου τηλεφώνησε μια ξεκ... άρα και μου είπε αυτό και αυτό και αυτό! -*Και είναι πολλή ώρα, που στο είπε αυτό;* -Κάνα τέταρτο! -*Βγάλα, τότε, ρε! Τα αγγούρια θα έχουν ισιάξει, τώρα!*» και άρχισε ο Γιώργος να γελάει. «*Εσύ ήσουν, ρε*», του λέει ο μανάβης, παίρνει ένα τελάρο και άρχισε να τον κυνηγάει. Τότε, ήταν όλοι πολύ πειραχτήρια και δεν παρεξηγιόντουσαν.

«Κώστας και Τάκης Παλαιοθόδωρος»

Τον **Κώσταρο** τον ήξερα, γιατί, με τον Κώσταρο, δούλεψα και με τα παιδιά του, με τον Σάκη, που έπαιζε ντραμς, και με τον Τάκη, ο οποίος είχε το μαγαζί, την «**Μαντουβάλα**» και άλλα μαγαζιά, όπου έπαιζε και μπουζουκάκι ο ίδιος και τραγούδαγε. Ο Τάκης ήταν πολύ καλός, στην εποχή του. Μετά, άρχισε να παίζει και Καραγκιόζη μαζί με μπουζουκάκι, αλλά δεν καταφέραμε να συνεργαστούμε, οι δυο μας, στον Καραγκιόζη. Με τα λαϊκά συγκροτήματα, είχα ξεκινήσει, το 1964, με τον **Τάκη τον Παλαιοθόδωρο**. Τότε, όπως έχω ξαναπεί, είχα παραγγείλει και είχα πάρει το πρώτο το ακορντεόν από τον Κυριακόπουλο

τον Κυριάκο, στο μαγαζί του οποίου ήταν υπάλληλοι ο Νίκος ο Δούβρης και ο αδερφός του, ο Χρήστος. Παράλληλα, είχα παραγγείλει και είχα πάρει ένα πάρα πολύ καλό ακορντεόν και από την Ιταλία, το οποίο ακορντεόν, δυστυχώς, μου κάρηκε, τώρα τελευταία, επάνω στην «Γαλέρα», όπου δούλευα, με τον **Γιώργο τον Γκριζιώτη**, έναν καλό ρεμπέτη και καλό μπουζούκι. Είχε ένα εξάχορδο μπουζούκι και καλό στόμα. Μαζί του, δούλεψα πολλά μεγάλα φεγγάρια και σε εκδηλώσεις του Δήμου, και δεξιά και αριστερά, και στον απάνω μαχαλά, στου Σπύρου του Σπηλιωτόπουλου, ένα-δυο χειμώνες. Όσο για την «**Γαλέρα**», όπως είπα, πήρε φωτιά το μαγαζί και κάρηκε, εκτός των άλλων, και το καλό το ακορντεόν μου, που ήταν πολύ ακριβό. Από τότε, δεν μπόρεσα να πάρω άλλο τόσο καλό ακορντεόν...

«Τα πρώτα κλαρίνα»

Αξιζει να μιλήσουμε, χρονολογικά, και για τα πρώτα κλαρίνα, με τα οποία συνεργάστηκα, σε κάθε περίπτωση, από τη δεκαετία του Εξήντα και εξής: Ο **Ανδρέας Κούφης**, εκείνη την εποχή, έπαιζε κλαρίνο και ήταν καλός στους γάμους. Ήταν ο πατέρας του **Νίκου του Κούφη**. Ο **Νίκος ο Καλτσάς** ήταν από την Ναύπακτο. Δούλεψα μαζί του, για αρκετό καιρό, μετά από το Εξήντα και μέχρι το Εβδομήντα. Τραγούδαγε και έπαιζε και κλαρίνο. Πολύ καλός επαγγελματίας. Ο **Άγγελος Βέρρας**, ο πατέρας των Βερραίων, έπαιζε κλαρίνο και συνεργάστηκε μαζί μου, όταν έπαιζα, ακόμα, βιολί, σε κάτι μικρά πανηγύρια και σε κάτι μικρούς γάμους. Δηλαδή πριν από το **1964**, όταν δεν είχα αγοράσει, ακόμα, το ακορντεόν. Ο **Δημήτρης ο Χαραλαμπόπουλος** ήταν ένα καλό κλαρίνο. Είχα, μαζί του, ένα μόνιμο συγκρότημα, μαζί και με τους Βερραίους, για αρκετά φεγγάρια. Μαζί του, γύρισα όλη την ορεινή Ναυπακτία. Ύστερα, πήγε στην Αμερική, από εκεί πήρε σύνταξη, γύρισε πίσω και ζει ακόμα. Είναι μεγαλύτερος στην ηλικία από μένα. Ο **Νίκος ο Χατζής**, με καταγωγή από το Μεσολόγγι, είχε το «**Σίδνεϋ**», εδώ, μια ταβέρνα. Έπαιζε καλό κλαρίνο, κατείχε νότες, ήξερε μουσική, ήταν διαβασμένος και έπαιζε μουσικά, δηλαδή έπαιζε πολύ καλή μουσική. Τον **Πάνο τον Καραγιάννη**, για πέντε ή τέσσερα χρόνια, τον είχαμε μόνιμο κλαρίνο με τους Βερραίους. Πάρα πολύ καλός. Ο **Κοκόλης ο Πάνος**, επίσης, ήταν ένα εξαιρετικό κλαρίνο, αλλά πέθανε πολύ νέος, σχεδόν στα τριάντα του. Ο

Παναγιώτης Μπέκος, από το Μεσολόγγι, ο πατέρας του Μάκη του Μπέκου, ήταν ένα από τα πρώτα κλαρίνα, που πήγα στο χωριό μου. Έπαιζε το «*ραστ*» καλύτερα από κάθε άλλο κλαρίνο. Δεν το έχω ακούσει καλύτερα από κανένα άλλο κλαρίνο. Είχε καταφέρει και είχε κάνει πάρτες, στο ίδιο το κομμάτι και χωρίς να φεύγει. Δημιουργούσε από εδώ, μέχρι εδώ, από εκεί, μέχρι εκεί, με δική του πατέντα. Ο **Γιώργος ο Θεοδωρόπουλος**, από το Μεσολόγγι, μέχρι και τελευταία, ερχόταν μαζί μου, καθώς τον έπαιρνα σε δουλίτσες, από παλιά. Οι περισσότεροι από αυτούς είναι ρομά. Ο **Μπέκος ο Γιώργος** ήταν καλό κλαρίνο. Μεσολογγίτης. Πέθανε στο φάρμα. Ο **Χαράλαμπος ο Μπέκος** ήταν ο κουνιάδος του **Βασίλη του Σαλέα**. Είχε παντρευτεί την αδερφή του Σαλέα. Ο Σαλέας ήταν κορυφή, βεβαίως, ήταν μία φίρμα στο κλαρίνο, χωρίς, όμως, αυτό να σημαίνει ότι και οι άλλοι δεν ήταν καλοί.

«Κλαρίνα φίρμες»

Μεγάλη φίρμα ήταν και ο **Θανάσης ο Χαληγιάννης**. Τον Θανάση τον Χαληγιάννη τον πήγαινα στο χωριό μου. Αυτόν και τον Παναγιώτη τον Μπέκο είχα πάει. Ήταν τρομερό όργανο ο Θανάσης, γιαννιώτης στην καταγωγή και δυο μέτρα λεβέντης. Δεν θορυβούσε το παίξιμό του. Ήταν το μικρόφωνο εδώ και αυτός την καμπάνα την έβαζε δίπλα από το μικρόφωνο, δηλαδή έβαζε το κλαρίνο δίπλα από

(Από αριστερά προς δεξιά) Ο Πάνος Καραγιάννης, ο τραγουδιστής Δημήτριος Σακαλής & ο Γιώργος Τζαμούλιας.

το μικρόφωνο, πάνω στο μικρόφωνο. Έπαιζε τα τραγούδια τα δικά μας, αλλά μην το συζητάτε. Έκανε ένα πολύ όμορφο παίξιμο με το κλαρίνο και υποχρεωνόταν, έτσι, και όλο το συγκρότημα να παίζει σιγά και το ευχαριστίσσουν το παίξιμο. Ειδάλλως, αν το κλαρίνο παίζει πάνω στο μικρόφωνο, ακούγεται πολύ δυνατά και το συγκρότημα αναγκάζεται να παίζει δυνατά. Όμως, αυτός έπαιζε επάνω στο μικρόφωνο, έπαιζε σιγά και έπαιζαν, έτσι, όλοι σιγά. Και ο μεσολογγίτης ο Μάκης ο Μπέκος ήτανε κορυφή, όπως, επίσης, και ο αρτινός ο **Βασίλης Σούκας**, ο οποίος

έχει γράψει και πολλά τραγούδια. Κορυφή ο Βασίλης ο Σούκας, αλλά και ο αδερφός του ο **Βαγγέλης ο Σούκας**. Έχουνε βγάλει πάρα πολλούς δίσκους. Κορυφές! Δεν παίρνουν κριτική, δεν παίρνουν κουβέντα, δεν παίρνουν τίποτα, φτάνουν στο τέλειο! Καλό κλαρίνο ήταν, τέλος, και ο Βαγγέλης ο Σταμούλης, από την Άρτα, επίσης. Και με αυτόν, επίσης, έχω συνεργαστεί, δυο-τρεις φορές.

«Με τον Αλέκο Κιτσάκη, στο Σανταμέρι»

Τον Κιτσάκη τον Αλέκο τον είχαμε φέρει στο Σανταμέρι, στο πανηγύρι, μετά τη δεκαετία του Ογδόντα. Εκεί, έγινε ο χαμός του χαμού. Πολύς κόσμος. Λαϊκό προσκύνημα έγινε με τον Αλέκο. Τα αμάξια και τα τρακτέρ δεν μπορούσαν να προχωρήσουν, τρία με τέσσερα χιλιόμετρα, όπως είναι ο δρόμος, για να ανέβεις. Εκεί, κάνουν πανηγύρι κατά τις πέντε με έξι του Σεπτεμβρη. Τον Αλέκο τον Κιτσάκη

τον είχα πάει, κάποιο καλοκαίρι, και στην Μπουρλέσα.

«Τασία Βέρρα και Φιλιώ Πυργάκη»

Η Τασία η Βέρρα είναι το κάτι άλλο. Έχουμε συνεργαστεί, πολλές φορές, μαζί, αλλά μόνο απέναντι. Και σε πανηγύρια, αλλά και σε γάμους. Εδώ, στην Πελοπόννησο, όχι. Αλλά απέναντι, η Τασία ήταν «θεός». Στο είδος της, τρομερή είναι και η Φιλιώ η Πυργάκη. Δεν τραγουδάει αργά, δηλαδή τα αργά τα τραγούδια για το Ξηρόμερο και για την περιοχή της Αιτωλοακαρνανίας, γενικότερα. Τραγουδάει τα καμπίσια, δηλαδή τα από εδώ, της περιοχής της Αχαΐας. Για το είδος της, είναι τρομερός λαιμός. Αυτό, πάντως, δείχνει και μια διαφορετική τεχνοτροπία, που υπήρχε εδώ, σε σχέση με την τεχνοτροπία της Αιτωλοακαρνανίας. Πρόκειται, δηλαδή, για ένα διαφορετικό είδος. Στο είδος αυτό, η Φιλιώ είναι τρομερή, για το νομό Αχαΐας και για τους άλλους γύρω νομούς της Πελοποννήσου.

«Σοφία Κολλητήρη και Αλέκα Φραγκούλη»

Η Σοφία Κολλητήρη, από την Ρούμελη, από το Βελενίκο Δωρίδος, τρομερή, επίσης! Έχει πάει παντού. Μαζί της, συνεργάστηκα σε κάποιες δουλειές. Την πρώτη φορά, που συνεργάστηκα μαζί της, την έχω και σε κάποιο ημερολόγιο, στο οποίο είμαι μαζί της και με την αδερφή της, την Χρυσούλα, η οποία, όμως, δεν κρατήθηκε πολύ στη δουλειά. Την παντρεύτηκε κάποιος και η Χρυσούλα σταμάτησε από τη δουλειά. Με την Σοφία, συνεργάστηκα, περισσότερο σε γάμους και λιγότερο σε πανηγύρια. Σε πανηγύρια, την είχαμε φέρει με τον Νίκο τον Καλτσά, τον καιρό που η Σοφία ήταν μικρή, πολύ μικρή. Την είχαμε φέρει στο πανηγύρι στο Σαραβάλι. Εκεί, παίξαμε τον Δεκαπενταύγουστο και, τότε, η Σοφία ήταν μόλις δεκαπέντε χρονών κοριτσάκι. Επίσης, την Αλέκα την Φραγκούλη την βγάλανε, στη δουλειά, οι Βερραίοι. Δουλέψαμε, μαζί με τους Βερραίους και μαζί με την Αλέκα, αρκετά χρόνια. Στο μεταξύ, όμως, κάποια στιγμή, η Αλέκα άρχισε να αποκτά

μεγαλύτερο όνομα, έφυγε από μας και έπαιρνε και αρκετά λεφτά. Ήταν από την Λαγόπετρα. Εξαιρετική τραγουδίστρια, σε πανηγύρια και σε γάμους.

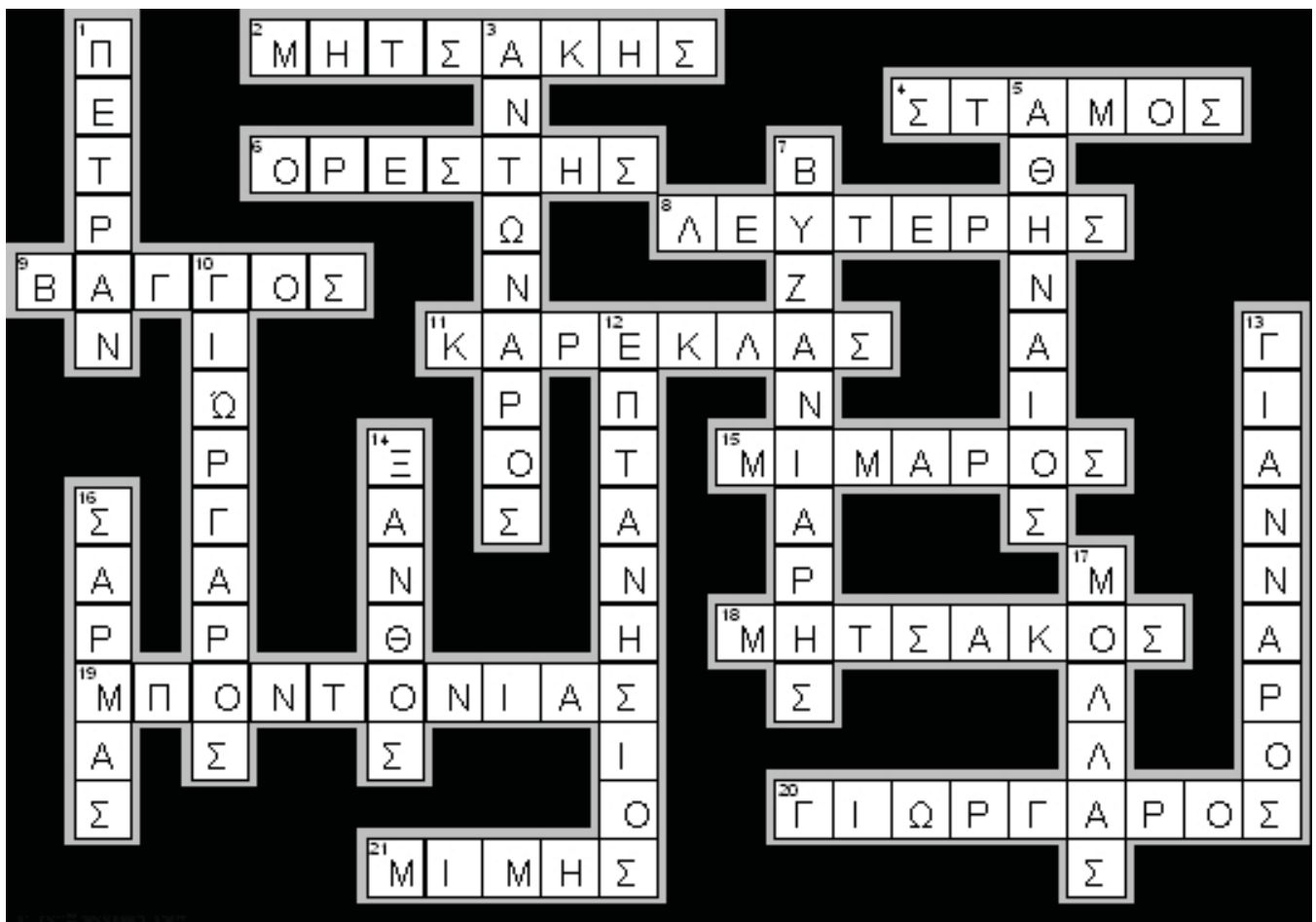
«Η εμφάνιση των μουσικών»

Σχετικά με τη συμπεριφορά των θαμώνων, στα πανηγύρια εκείνης της εποχής, απέναντι σε εμάς, υπήρχε σεβασμός. Μεγάλος σεβασμός. Σε άλλες ορχήστρες, όχι και τόσο, γιατί πολλές γυναίκες ξεφεύγουν, λόγου χάρη, ως προς την εμφάνισή τους, ακόμα και με καλό όνομα. Σε εμάς, όμως, το όνομα του Βέρρα κρατούσε τρομερή σειρά, ενέπνεε σεβασμό, ήτανε κάτι το ξεχωριστό και εξακολουθεί να είναι. Γενικά, βεβαίως, τότε, οι γυναίκες ήτανε ντυμένες σοβαρά. Δεν ντυνόσαντε, όπως ντύνονται, σήμερα, οι γυναίκες, αλλά επειδή τις έβλεπαν τραγουδίστριες, πολλοί θεωρούσανε ότι μπορούν να δημιουργήσουν προβλήματα. Όσο για τους άνδρες, ήμασταν, πάντα, κουστουμαρισμένοι. Στο χωριό, δεν σε έπαιρνε να πας ντυμένος λέτσος, με κανέναν τρόπο. Έπρεπε να πας κυριλέ. Έτσι δηλαδή, είχες και τη δυνατότητα να τον επιβάλλεις τον εαυτό σου στους άλλους, μπορούσες να επιβληθείς σε αυτούς που σε βλέπανε. Σε βλέπανε ντυμένο και σε σεβόσαντε. Υπήρχαν μεγάλοι τραγουδιστές, που επειδή, για παράδειγμα, έπιναν, δεν τους σεβόντουσαν οι περισσότεροι. Πολλές φορές, μάλιστα, κάποιο μεγάλο τραγουδιστή, επειδή έπινε πολύ, λέγεται ότι τον χαστουκίσανε. Και εξακολουθούν οι μουσικοί, για το δημοτικό, ακόμα και σήμερα, να είναι ντυμένοι κύριοι, κουστουμαρισμένοι, ακόμα και το καλοκαίρι. Τη γραβάτα, βεβαίως, τη βγάζουν το καλοκαίρι. Και έτσι, πρέπει να είναι. Βεβαίως, τώρα, τα πράγματα έχουνε αλλάξει. Οι μουσικοί, για παράδειγμα, έχουνε τα αυτοκίνητά τους και μπορούν να κάνουν αξιοπρεπέστατη δουλειά. Δεν είναι σαν την εποχή μας, που δεν μας υπολογίζανε. Λέγανε: «*Ήρθαν οι βιολιτζήδες, ήρθαν οι βαρεματάδες, ήρθαν οι οργανοπαίχτες*». Μας είχανε κολλήσει χίλια ονόματα...

Συνεχίζεται

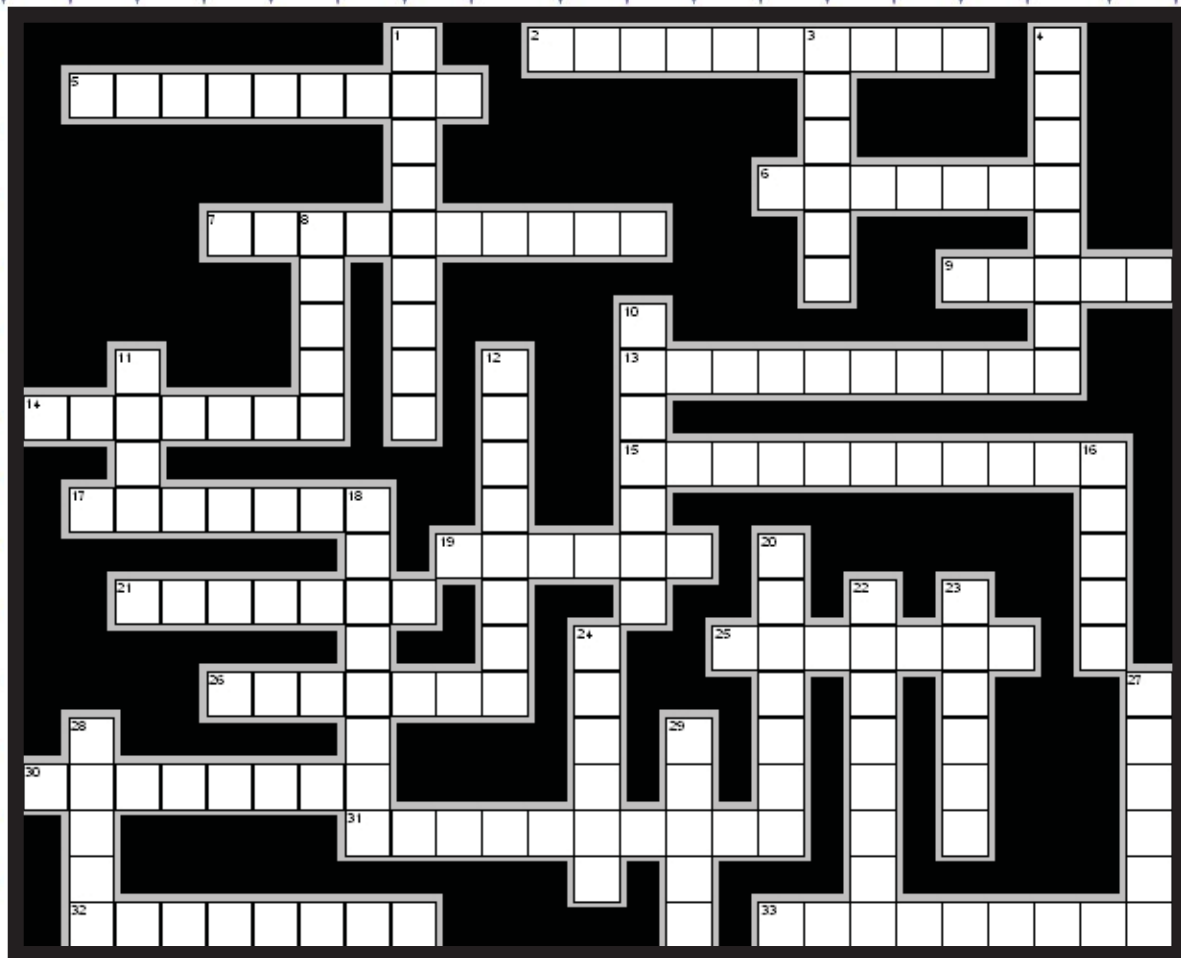
Καραγκιοζο-σταυρόλεξο

ΛΥΣΗ τεύχους ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2014

**Γίνε τακτικός συνεργάτης
του περιοδικού
«Ο Καραγκιόζης μας».
Στείλε τα κείμενά σου
στο e-mail του Σωματείου:
somateiokaragkiozh@gmail.com**

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

ΚΑΘΕΤΑ

2. Τραγουδιστής στους “Βατράχους” του Ευγένιου Σπαθάρη
5. ...ο Πέμπτος: Απαγχονίζεται σε ηρωική παράσταση
6. Εκεί, βρίσκεται ένα από τα δυο μόνιμα στέκια του Σπυρόπουλου
7. Αξιοποίησε τον Καραγκιόζη στα “Δελφινάκια του Αμβρακικού”
9. Γνωστό στέκι Καραγκιόζη της Πάτρας
13. Μαθητής του Μίμη Μόλλα
14. Το μικρό όνομα του καραγκιοζοπαίχτη Μπαλαμπάνη
15. Καραγκιοζοπαίχτης γνωστότερος και ως “Κουρέας”
17. Αλλιώς ο καραγκιοζοπαίχτης Νίκος Ζαβραδινός
19. Παίζει Καραγκιόζη στην ταινία “Παράσταση για ένα ρόλο”
21. Μάκης...: Καραγκιοζοπαίχτης από την Καρδίτσα
25. Παρουσίαζε τα “Κολλητήρια” στην κρατική τηλεόραση
26. Το μικρό όνομα του καραγκιοζοπαίχτη Χατζάκη
30. Τοπωνύμιο του “Καραγκιόζη Γραμματικού” με μαστούνη
31. Καραγκιοζοπαίχτης του Ναυπλίου, κατά την Επανάσταση του ‘21
32. Διαφήμιζε γνωστό καφέ με τον Καραγκιόζη του
33. Καταγόταν από την Ροδοδάφνη Αιγίου

1. “Ο Διάβολος...”: Τίτλος παράστασης Καραγκιόζη
3. Είχε γεννηθεί στην Αδριανούπολη της Ανατολικής Θράκης
4. Το μικρό όνομα του καραγκιοζοπαίχτη Δεσύλλα
8. Το μικρό όνομα του γιου του Κώστα Μάνου
10. Το μικρό όνομα του καραγκιοζοπαίχτη Θωμάκου
11. “Νεκρά...”: Τίτλος παράστασης Καραγκιόζη
12. Γιάννης Βυζανιάρης ή...: Φιγουροποιός του Καραγκιόζη
16. Το μικρό όνομα της κόρης του Ντίνου Θεοδωρόπουλου
18. Το μικρό όνομα του καραγκιοζοπαίχτη Αλεξανδρόπουλου
20. Το μικρό όνομα του καραγκιοζοπαίχτη Νταγιάκου
22. Προκαλεί γλωσσική σύγχυση με τα “κουράδια” του
23. Και με αυτήν την ιδιότητα, ήταν γνωστός ο Μίμης Σαρντούνης
24. “Είμαι εγώ ο Καραγκιόζης, ένας μεγάλος, ένας...”
27. Του αποδίδεται το ότι “ανακάλυψε” τις κόπιτσες
28. Ένα από τα πολλά επαγγέλματα του Καραγκιόζη
29. Το μικρό όνομα του καραγκιοζοπαίχτη Παναγιωτάρη

Τα εισαγωγικά κείμενα του Γιάννη Χατζή για την εκπομπή «Καραγκιόζης», που προβλήθηκε, στην τηλεόραση (ΕΤ-2), την τηλεοπτική σεζόν 1989 -1990. Παραγωγή: Τηλεοπτικές παραγωγές Θεάτρου Σκιών Ε.Π.Ε., Πάνος Καπετανίδης-Ευάγγελος Κορφιάτης

1) ΤΑ ΤΕΥΧΑΚΙΑ

Τα «τευχάκια» ή τα «βιβλιαράκια», όπως τα λέγαμε, και που είχαν θέμα

τον Καραγκιόζη, για δεκαετίες: στάθηκαν τα αδιαφιλονίκητα εφόδια στα παιχνίδια και τις ανησυχίες του παιδόκοσμου, που δεν έχανε ευκαιρία να στήσει πανί με κεριά αναμμένα και να δώσει «ωραία και καλή παράσταση», για τους άλλους πιτσιρικάδες της γειτονιάς. Καινούργια ή μεταχειρισμένα, γεμάτα χρώματα και εντυπωσιακές παραστάσεις, στα περίπτερα, τους πάγκους ή τα ψιλικατζιδικά, τράβαγαν, σαν μαγνήτης, τα παιδικά μάτια, που άνοιγαν μια σπιθαμή, μπρος στον «Καραγκιόζη Γιατρό», «Φούρναρη», «Χρυσόχοο» και βάλε. Ένα θέμα ήταν η αγορά τους κι από εκεί, άρχιζε το αλισβερίσι, που λένε, της ανταλλαγής. Συχνότατος διάλογος, στη γειτονιά, μετά την πρώτη ανάγνωση, ήταν: -Θα σου δώσω να διαβάσεις τον «Καπετάν Γκρη». Μου δίνεις να διαβάσω τον «Κατσαντώνη»; -Δεν τον έχω. Να! Πάρε την «Ορφανή της Χίου». Κι όταν οι ανταλλαγές, στην παρέα, τέλειωναν, το «βιβλιαράκι» έπαιρνε το δρόμο για το ψιλικατζιδικό με τα μεταχειρισμένα τευχάκια. Δίναμε δύο και παίρναμε ένα. Ο Καραγκιόζης σε τεύχη των 32 σελίδων, στο μικρό γνωστό σχήμα. Όσο

τα παιδιά έπαιζαν με τον Καραγκιόζη, τόσο οι εκδόσεις ακολουθούσαν η μία την άλλη. Εκδότες: Δελλής, Βουνησέας, Παπαδημητρίου, Σαλίβερρος, Δαρεμάς και άλλοι πολλοί. Εκδοτικοί οίκοι: ΑΣΤΗΡ, ΑΓΚΥΡΑ, ΡΕΚΟΥ.

Τα κείμενα αποδίδονται στους Μόλλα, Γανιό, Θεοδωρόπουλο, Μουστάκα, Μάνο, ενώ στα τόσο περίτεχνα εξώφυλλα, διακρίνεται η λαϊκή ευαισθησία των Χρηστίδη, Νείρου, Ζωτιάδη, Σβώλου κι άλλων λιγότερο επώνυμων. Η αλήθεια είναι ότι, όχι λίγες φορές, τα φυλλάδια αυτά είχαν σχέση,

πιότερο με τις εμπορικές επιδιώξεις των εκδοτών και λιγότερο με τη μάντρα του Καραγκιόζη και το φωτισμένο πανί. Άνθρωποι, έξω από το χώρο του θεάματος, συχνά, έγραφαν κείμενα στα τεύχη που κυκλοφορούσαν, σχετίζοντας τον Καραγκιόζη με τους Μπητλς, κάνοντάς τον Τέντυ Μπού, Ντεντέκτιβ Χ ή Πράκτωρ 007. Ας είναι! Σημασία, για μας, τότε, είχε ότι με τον Καραγκιόζη και τα τευχάκια παίζαμε και εκτονωνόμασταν σε ένα θεατρικό παιχνίδι, δίχως όρια,

πέρα από το ξύλο της μάνας μας, σαν βάζαμε φωτιά, στο σεντόνι της παράστασης. Εκείνα τα βιβλιαράκια μιας εποχής, τώρα, έγιναν συλλεκτικά κομμάτια κι εμείς μπαμπάδες ή παππούδες, που ακόμα νοσταλγούν την εποχή, που παιδιά μικρά αντάλλαζαν, μεταξύ τους, τεύχη Καραγκιόζη.

Ο Μάρτης και με Ιστορία

1/3/1923: Ξεκινάει να ισχύει στην Ελλάδα το νέο ημερολόγιο.

1/3/1943: Πάνδημη κηδεία του Κωστή Παλαμά.

1/3/1952: Το Διαρκές Στρατοδικείο της Αθήνας καταδικάζει, δυο φορές, σε θάνατο, τον Νίκο Μπελογιάννη και τον Ηλία Αργυριάδη. Σε θάνατο την Έλλη Ιωαννίδου, τον Ν. Καλούμενο, τον Φ.Λαζαρίδη, τον Δ. Μπάτση, τον Μ. Μπισμπιάνο, τον Χ. Τουλιάτο. 30/3: Εκτέλεση των Μπελογιάννη, Μπάτση, Καλούμενου και Αργυριάδη.

3/3/1851: Γεννιέται ο Έλληνας λογοτέχνης Αλέξανδρος

Παπαδιαμάντης.

5/3/399 π.Χ.: Πεθαίνει, πίνοντας το κώνειο, ο μεγάλος Έλληνας φιλόσοφος Σωκράτης.

6/3/1910: Εξέγερση των αγροτών κολίγων στο χωριό Κιλελέρ της Θεσσαλίας. Η εξέγερση εξαπλώθηκε στο θεσσαλικό κάμπο και κατεστάλη, με αιματηρό τρόπο, από τις δυνάμεις του στρατού.

7/3/322 π.Χ.: Πεθαίνει ο μεγάλος Έλληνας φιλόσοφος Αριστοτέλης.

7/3/1948: Επίσημη ενσωμάτωση των Δωδεκανήσων στο ελληνικό κράτος.

10/3/1970: Πεθαίνει ο μεγάλος Έλληνας κωμικός Βασίλης Αυλωνίτης.

15/3/1884: Γεννιέται ο μεγάλος Έλληνας ποιητής Άγγελος Σικελιανός.

18/3/1936: Ο Έλληνας πολιτικός Ελευθέριος Βενιζέλος πεθαίνει, στο Παρίσι, μετά από εγκεφαλικό επεισόδιο, σε ηλικία 72 ετών. 29/3: Ενταφιασμός του Βενιζέλου στα Χανιά. Προηγήθηκε λαϊκό προσκύνημα, στην Αθήνα, παρά τη δυσφορία της κυβέρνησης και του Βασιλιά.

18/3/1962: Σε μεγάλη συγκέντρωση, στο Ηράκλειο Κρήτης, ο Γεώργιος Παπανδρέου κηρύσσει τον «Ανένδοτο Αγώνα κατά της κυβερνήσεως της βίας και της νοθείας».

21/3/2014: Εαρινή ισημερία. Αρχίζει, και επίσημα, η άνοιξη. Εντούτοις, ολόκληρος ο Μάρτης λογίζεται ως ανοιξιάτικος μήνας, μαζί με τον Απρίλιο και τον Μάιο.

22/3/1975: Παραπέμπονται, σε δίκη, οι πρωταίτιοι του πραξικοπήματος της 21ης Απριλίου 1967, με την κατηγορία της εσχάτης προδοσίας.

25/3/1821: Επίσημα παραδεγμένη ημέρα έναρξης του Αγώνα Απελευθέρωσης της Ελλάδος, από την Οθωμανική αυτοκρατορία, που άρχισε να εορτάζεται μετά από παρέλευση 17 ετών, με σχετικό διάταγμα του Βασιλέως της Ελλάδος Όθωνα, το 1838.

25/3/1924: Η Εθνοσυνέλευση, με επικεφαλής την κυβέρνηση του Αλέξανδρου Παπαναστασίου, κηρύσσει έκπτωτη τη δυναστεία των Γλύξμπουργκ. Εγκαθιδρύεται, στην Ελλάδα, Αβασίλευτη Δημοκρατία.

25/3/1942: Με την ευκαιρία της επετείου του 1821, πραγματοποιούνται μεγάλες πατριωτικές διαδηλώσεις, στην κατεχόμενη Αθήνα και σε άλλες πόλεις.

ΜΝΗΜΗ ΘΑΝΟΥ ΚΩΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

18 Μαρτίου 1993: Πεθαίνει ο μεγάλος Έλληνας ηθοποιός Θάνος Κωτσόπουλος, ο οποίος, εκτός των άλλων, πρωταγωνίστησε στην ταινία «Καραγκιόζης, ο αδικημένος της ζωής» (1959), παίζοντας το ρόλο του καραγκιοζοπαίχτη Σταμάτη Τρανού.

ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑ

«Φύλα ξύλα για τον Μάρτη, να μην κάψεις τα παλούκια».

«Όπως ασπρίζουν τα βουνά, τον Μάρτη, από τα χιόνια, έτσι ν' ασπρίσουν τα μαλλιά της νύφης απ' τα χρόνια».

«Αν ριξ' ο Μάρτης δυο νερά κι ο Απρίλης άλλο ένα, χαρά σε κείνο το ζευγά πο 'χει πολλά σπαρμένα».

«Μάρτης βρέχει; Ποτέ μην πάψει» ή «Μάρτης έβρεχε κι ο θεριστής χαιρόταν».

«Κάλλιο Μάρτης καρβουνιάρης, παρά Μάρτης λιοπυράρης».

«Οπό 'χει κόρη ακριβή, τον Μάρτη ήλιος μην τη δει».

«Του Μάρτη οι αυγές με κάψανε, του Μάη το μεσημέρι...».

«Τον Μάρτη, στον ήλιο, μην κοιμηθείς».

Συνέχεια στην σελίδα 30

Ο μοναδικός οικονομικός πόρος του Σωματίου μας είναι οι συνδρομές των μελών

Γίνε μέλος του Σωματίου,

κάνοντας ηλεκτρονική αίτηση στο

<http://www.karagkiozis.com/somateio/>

Μπορείτε ακόμα να κάνετε κατάθεση

για οικονομική στήριξη

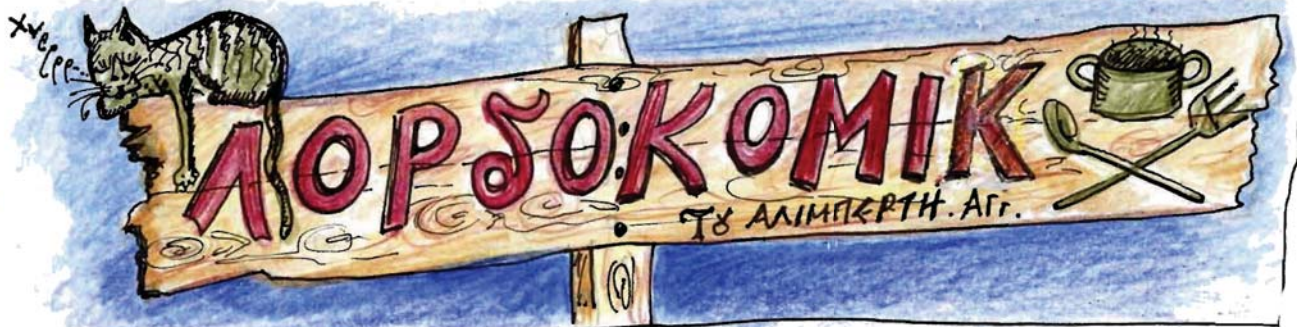
στον λογαριασμό του Σωματίου μας,

τράπεζα Eurobank, αριθμός λογαριασμού:

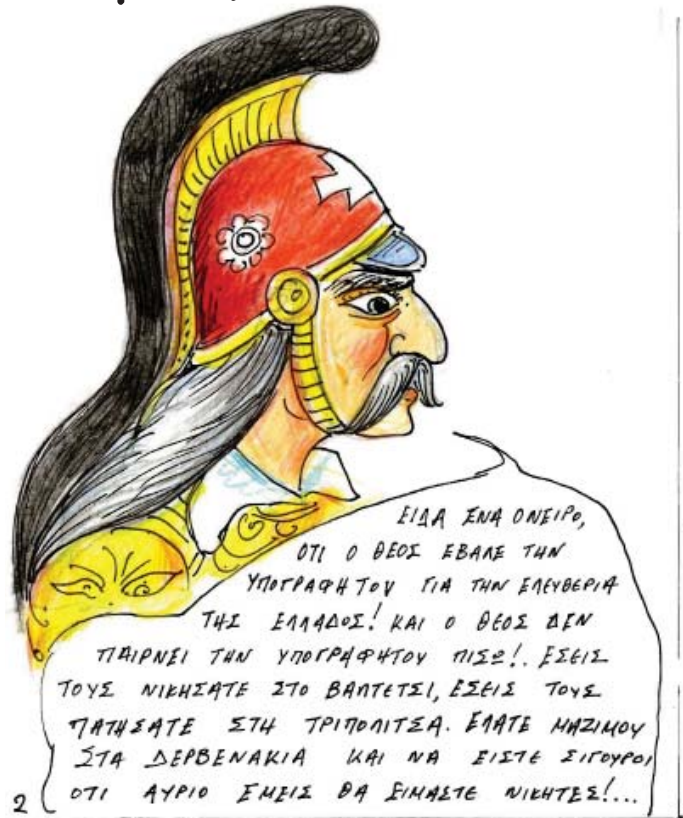
0026.0062.17.0200632294

IBAN: GR0802600620000170200632294

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

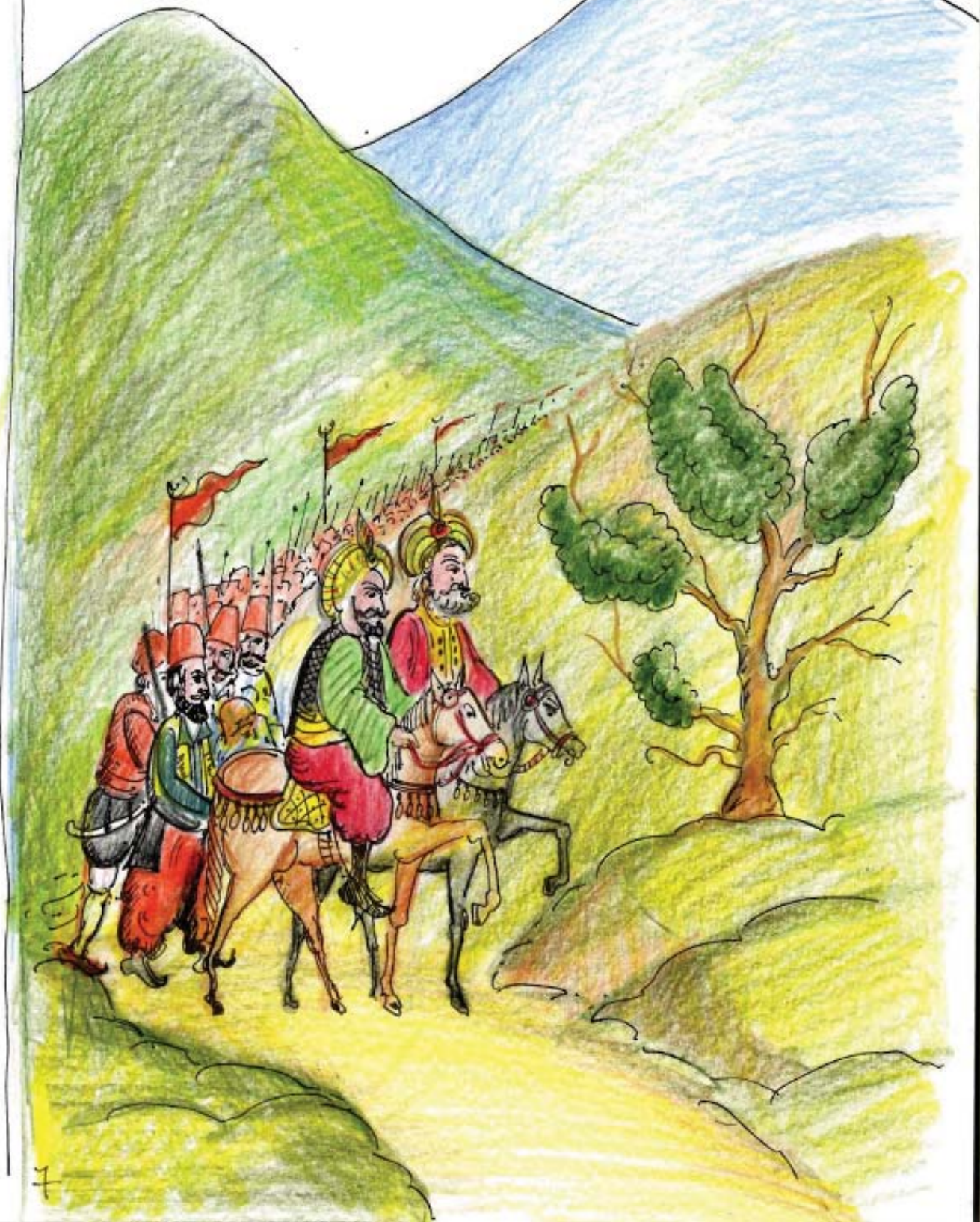

Ο ΝΙΚΗΤΑΡΑΣ, Ο ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ, Ο ΠΑΠΑΦΛΕΣ-
ΣΑΣ ΝΑ ΠΙΑΣΟΥΝ ΤΑ ΣΤΕΝΑ ΤΟΥ
ΑΓΙΟΥ ΣΟΣΤΗ!

ΔΕΡΒΕΝΑΚΙΑ
26 ΙΟΥΛΙΟΥ 1822

Η ΜΕΓΑΛΗ ΣΤΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΛΗ, ΠΟΥ ΗΤΑΝ 30.000 ΑΝΔΡΕΣ
ΕΞΕΙ ΠΥΡΟΒΟΛΑ, 30.000 ΜΟΥΛΑΡΙΑ ΚΑΙ 500 ΚΑΜΗΛΕΣ ΚΑΙ
ΕΙΧΕ ΣΚΟΠΟ ΝΑ ΠΙΝΕΙ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ, ΑΠΟΔΕΚΑΤΙ-
ΣΤΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΘΑΝΑΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΤΟΥ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ.
Ο ΔΡΑΜΑΛΗΣ ΚΑΤΕΦΥΓΕ ΣΤΗΝ ΚΟΡΙΝΘΟ ΟΠΟΥ ΜΠΟ
ΤΗ ΣΤΕΝΑΧΩΡΙΑ ΤΟΥ ΠΕΘΑΝΕ ΣΤΙΣ 26 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1822.

ΑΓΑΠΗΜΕΝΟΙ ΜΟΥ ΦΙΛΟΙ ΕΔΩ ΚΡΕΙΝΕΙ
ΤΟ ΑΦΙΕΡΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ 25^Η
ΜΑΡΤΙΟΥ. ΚΑΙ ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ ΑΝ ΜΠΟΡΟΥ-
ΣΑΜΕ ΝΑ ΜΑΖΕΨΟΥΜΕ ΤΟ ΑΙΜΑ ΤΩΝ
ΗΡΩΩΝ ΜΑΣ ΠΟΥ ΤΟ ΧΑΣΑΝΕ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΜΑΣ.... ΘΑ ΦΤΙΑΧΝΑΙΕ
ΕΝΑ ΑΙΓΑΙΟ ΠΕΛΑΓΟΣ!!!

10 ΧΡΟΝΙΑ 2004 ~ 2014

ΓΕΩΡΓΙΟΣ - ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΑΛΙΜΠΕΡΤΗΣ
1934 - 2004.

"ΤΑ ΔΕΡΒΕΝΑΕΙΑ" ΚΑΙ ΤΑ ΑΛΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ ΤΑ
ΑΦΙΕΡΝΩ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΜΟΥ "20 ΜΑΡΤΙΟΥ 2004"
ΠΑΤΕΡΑ Σ'ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΥ ΜΕ ΕΚΑΝΕΣ ΝΑ ΑΓΑΠΗΣΩ
ΤΑ ΗΡΩΙΚΑ ΣΡΓΑ ΤΟΥ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗ ΜΑΣ.
Αλιμπέρτης Στέφανος

Συνέχεια από την σελίδα 24 - "Μάρτης με ιστορία"

ΜΝΗΜΗ ΓΙΩΡΓΟΥ ΑΛΙΜΠΕΡΤΗ (20 ΜΑΡΤΙΟΥ 2004)

Ο Γεώργιος - Στέφανος Αλιμπέρτης γεννήθηκε το έτος **1934**

στην Αθήνα, στου Γκύζη. Το 1946, σε μικρή ηλικία, μαγεμένος από τον Καραγκιόζη του μεγάλου Αντώνη Μόλλα, γίνεται βοηθός του και μυείται στα μυστικά της τέχνης του Θεάτρου Σκιών. Μετά το θάνατο του Αντώνη Μόλλα, γίνεται βοηθός του Καραγκιοζοπαίχτη Παναγιώτη Μιχόπουλου και αργότερα του Μανολόπουλου. Μετά από αρκετό χρονικό διάστημα, ο "καραγκιοζολόγος" Θανάσης Φωτιάδης τον φέρνει σε επαφή με τον γυό του Αντώνη Μόλλα, τον Μίμη. Το 1985, γίνεται μέλος του Πανελληνίου Σωματείου Θεάτρου Σκιών.

Περίοδευσε σε όλη την Ελλάδα, σε δήμους και χωριά στην Αττική. Έλαβε μέρος σε μεγάλες πολιτιστικές εκδηλώσεις και φεστιβάλ και παρουσίασε παραστάσεις στο ιδιωτικό κανάλι K29, καθώς έλαβε μέρος και στην τηλεοπτική σειρά "Και μιλάει και λαλάει" στην ET2.

Απεβίωσε στις **20 Μαρτίου του 2004**, αφήνοντας συνεχιστές του έργου του τα δύο του παιδιά Άγγελο και Αλέξανδρο.